

A stylized, high-contrast illustration in black, white, and orange. The scene depicts a landscape with a sun or moon in the upper left, a large tree on the right, and a body of water in the lower left. The style is graphic and expressive, using thick black lines and large areas of orange and white. The word 'mladika' is written in a bold, black, sans-serif font across the middle of the image.

mladika

XV

1971

10/11

MLADIKA

IZHAJA VSAK MESEC

1971 leto XV. štev. 10-11

VSEBINA

Jakob Ukmar: Pridiga za danes	145
B. M.: Ptica in brest	148
Boris Pangerc: Zadnji Kacunovega rodu	149
Maks Šah: Vpis v slovenske šole	149
jp: Župnijske glasbene šole L'Zúbek - Breclj: Pomlad Adele Ostroluške	151
S. P.: Srebrni jubilej Radijskega odra	152
Danilo Sedmak: Na vseh mrtvih dan	155
Miha Žužek: Naša cerkvena pesem	158
Pogovor z Ivtom Jevnikarjem o UFCE	159
Evelina Jeza: Davor spozna bolečino	160
Ivan Peterlin: Merjenje sil na športnih igriščih	160
Mojca Rant: Majda, Majdka, Majdica	162
Slovenski poldnevnik	164
Za sodobne žene in dekleta	165
M. Jevnikar: Sodobna slov. literatura	166
Vrtovi muz: Kos: Ljubezen in smrt (ocena). Z Tavčar: Prva premiera SG (ocena). Ada Markon: Prvi koncert GM (ocena) W. Jerebica: Slikarska razstava (ocena)	16
Čuk na obelisku	171
	172

Revijo izdaja uredniški odbor: Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavec, Franc Mljač, Sergij Pahor, Boris Pangerc, Jože Peterlin (glavni urednik), Zora Tavčar, Maks Šah, Drago Štoka

Uredništvo v Gorici: SKAD

Zunanja oprema
LOJZE PERKO

Vsi pisci in uredniki sodelujejo brezplačno

Uredništvo in uprava: Trst, ul. Donizetti 3, tel. 768189 - Pod uredništvo v Gorici: SKAD

Čekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193Tiska tiskarna »Graphart«, Trst
ul. Rossetti 14, tel. 772151

POSVETI TRŽAŠKIH PROSVETNIH DELAVCEV

Dvaindvajsetega oktobra se je zbralo lepo število prosvetnih delavcev iz naših župnijskih prosvetnih društev in krožkov na osrednjem sedežu v ulici Donizetti. V živem razgovoru so iskali najboljše poti in najbolj posrečene pristope k prosvetnemu delu na Tržaškem v novi sezoni.

Najprej je razvil predsednik Slovenske prosvete, Marij Maver, misli o nalogah sodobnega prosvetnega dela. Nato je seznanil udeležence o načrtih za bodoče delo, poročal je o gradivu, ki ga ima centrala na razpolago za prosvetne večere in ki se z njim lahko okoristijo krožki in društva. Poročal je o stikih z Zvezo kulturno prosvetnih organizacij Slovenije in o občnem zboru, ki se ga je udeležil, nato pa še o župnijskih glasbenih šolah, ki delujejo v prosvetnih domovih po naših župnijah.

Udeleženci so poročili z zanimanjem sledili in izrazili splošno željo, da se vsa društva in krožki čim tesneje povežejo in da centrala koordinira delovanje, ker bomo samo tako drug drugemu pomagali pri prosvetnem delu, da bodo večeri in prireditve v naših domovih vedno zanimive in pestre.

Izražena je bila želja, naj bi predsedstvo doseglo pri ZKPOS v Ljubljani, da bi mogli čim prej dobiti filme za naše prosvetne večere, po možnosti dokumentarne, kulturne, pa kvalitetne in naj bi potem centrala skrbela, da bi krožili povsod po naših domovih.

Odobren je bil sklep, naj bo tudi prihodnjega februarja skupna Prešernova proslava, vendar s pretehtanim programom in z odgovarjajočim programskim prispevkom z naše strani. Poudarjena je bila važnost glasbenih šol po naših skupnih župnijskih prosvetnih domovih, ki so integralni del našega ljudsko prosvetnegega delovanja; to delo naši ljudje cenijo in odobravajo.

Dalje je bila izražena želja, da to leto tam, kjer nismo proslavili 100-letnice Finžgarjevega rojstva, to naredimo. Pripravljeno je predavanje in diapozitivi o pisatelju.

Razen tega je bilo še govora o tehnični organizaciji v različnih krajih in o tem, da se društva lahko še bolj in večkrat obračajo na centralo. (Tajništvo deluje vsak dan, razen sobote in nedelje, od 16. do 19. ure, tel. 768189; tedaj pa se je tudi mogoče dogovoriti za sestanek z ostalimi odborniki.)

NEKAJ REDNIH PROSVETNIH VEČEROV

Društvo slovenskih izobražencev je napovedalo že takoj po študijskih dneh, da bo na svojih rednih sestankih poglobljalo razprave iz Drage. Določilo je svoje sestanke za vsakih 14 dni ob ponedeljkih ob 20. uri.

Prvi večer v sezoni je bil posvečen splošni organizaciji Drage. Ob kritičnih pripombah socialnega delavca Ivana Bužecana se je razvila zelo obsežna debata.

Na drugem večeru sta poglobila referat o Zdomski Sloveniji Franc Jeza in Ivan Breclj. Vsak iz svojega stališča sta pomembno razširila poglede na predmet.

Tretji večer je bil posvečen pokojnemu msgr. Jakobu Ukmarju. O njem je govoril pisatelj Alojz Rebula, ob diapozitivah iz pokojnikovega življenja smo poslušali njegov registrirani govor, ko se zahvaljuje ljubljanski teološki fakulteti za prejeti častni doktorat. Na koncu smo slišali še njegovo pridigo o sožitju narodov.

Prihodnji večer bo v ponedeljek, 22. novembra. Najprej bo dr. Drago Štoka podal strnjene trditve iz svojega predavanja v Dragi o perspektivah slovenske narodne skupnosti,

(dalje na 3. strani platnic)

Posamezna številka Mladike stane 200 lir, po pošti 220 lir. Celoletna naročnina (10 števil) 2000 (2200) lir. Naročnina za ves letnik v Jugoslaviji 35 Ndin, v Ameriki stane 5,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 4 funte.

Jakob Ukmar

PRIDIGA ZA DANES

Te dni smo zamejski Slovenci izgubili svojega velikega rojaka mons. dr. Jakoba Ukmarja. Z njim je legel v grob duhovnik svetniškega formata, intelektualec izrednih umskih razsežnosti, prav tako evangeljsko strpen kakor kristalno nepodkupljiv Slovenec, v osebnem kontaktu pa človek, ljubezniv do očarljivosti. Da je naša skupnost dojela, kaj je z Jakobom Ukmarjem izgubila, je dokazal njegov pogreb, kjer sta ramo ob rami stala kristjan in komunist, delavec in intelektualec.

Toda noben slavospev Jakobu Ukmarju ne bi mogel doseči tistega, ki si ga je nevede zapel pred štiridesetimi leti sam, ko je 31. maja 1931 med pridigami, ki jih je imel v cerkvi v Škednju, spregovoril o »Krščanskem sožitju med narodi«. Pridigo je pokojni monsinjor imel v italijanščini, za italijanske vernike. Objavljena je bila v slovenskem prevodu v knjigi Zadnja večerja l. 1954.

Da bomo znali ceniti krščansko kvaliteto in človeško neustraševnost tega nastopa, se spomnimo, da smo takrat sredi najbolj podivjanega fašizma, pred katerim poklekajo celo nekateri visoki predstavniki katoliške hierarhije.

Ob tem tonu se človek spominja kakega velikega praktičanskega lika, kakega Ambroža ali Anastazija.

Zbrali smo se nocoj v tej hiši božji, da slovesno zaključimo Marijin mesec, tako poln duhovnih dobrot, za katere se naj dviga iz naših src goreča zahvala Bogu in njegovi sveti Materi.

Mesec majnik, ki je vsako leto posvečen prečisti Devici, ima letos še prav poseben znak in pomen. To leto namreč praznujemo petnajsto stoletnico cerkvenega zbora v Efezu, kjer je l. 431. nad 200 škofov, proti krivovercu Nestoriju, slovesno določilo versko resnico, da sta v Kristusu združeni dve naravi, božja in človeška v eno samo in sicer v drugo osebo presvete Trojice, ter da se Marija, ki je to božjo osebo rodila, mora imenovati božja porodnica, božja mati.

Toda ime Efeza nas spominja tudi tistega častitljivega apostola krščanske ljubezni, ki je prav v tistem mestu tolikokrat ponavljal: otročiči, ljubite se med seboj, zakaj to je Gospodova zapoved. Bil je to sv. Janez, ljubljenec Jezusov in zvesti varuh presvete Device.

Gotovo mi boste vsi priznali, da bi ta naša doba, tako bogata na svojem tehničnem in tako uboga na svojem moralnem napredku, doba polna bojev in tako prazna miru, da bi ta doba zelo potrebovala sv. Janeza in njegove preproste, a pretresljive pridige. Pa kdo naj sprejme nase vlogo tistega apostola, če tega ne stori katoliški duhovnik, služabnik tistega Gospoda, ki je naš mir in naša sprava?

Zato sem se radi sedanjih velikih duhovnih potreb odločil, da vam nocoj, ob tej lepi priliki, obrazložim veliko zapoved krščanske ljubezni, zapoved, ki je sedaj po narodnostnih bojih žal tako sramotno poteptana.

Odprite, ljubi verniki, evangelij in berite. Tam najdete poleg prve zapovedi ljubezni do Boga še drugo zapoved, ki je tesno povezana s prvo: ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe. Pa da ne bi kdo to zapoved napačno umeval, je Gospod koj poudaril, da iz te zapovedi ljubezni do bližnjega ni izključen človek druge narodnosti, tudi če bi nam bil tako zoprn, kakor so bili Samarijani zoprni Judom. Da, iz te zapovedi ni izključen niti sovražnik. »Slišali ste,« pravi isti Zveličar, »da je bilo rečeno: ... oko za oko

in zob za zob. Jaz vam pa pravim: ljubite svoje sovražnike, delajte dobro tem, ki vas sovražijo, in molite za tiste, ki vas preganjajo, da boste otroci vašega Očeta, ki je v nebesih, ki velewa soncu, da vzhaja nad hudobnimi in dobrimi, ter pošilja dež pravičnim in krivičnim.«

Ta krščanska ljubezen je prava karta identitete v kraljestvu Kristusovem: kdor je nima, ne spada k njegovi čredi. Saj pravi Zveličar: »Po tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako boste imeli ljubezen med seboj.« Tako je učil naš Odrašenik in slično so učili njegovi apostoli. Dovolj, če omenim Pavlov samospjev krščanski ljubezni, ki ga je zapel v prvem listu Korinčanom, in resno besedo sv. Janeza: »Vsak, kdor brata (to se pravi svojega bližnjega) sovraži, je ubijalec, in veste, da noben ubijalec nima v sebi večnega življenja.«

Takih ubijalcev je vse polno v starem poganstvu, veliko jih je žal tudi v novodobnem. Stari pogani so ljubosumno čuvali svoja narodna božanstva in niso v mednarodnih odnošajih poznali skoro nič drugega kot meč. Tako slede tudi moderni pogani naukom panteista Hegla, ki je učil, da božanstvo, ki je samo po sebi neosebno in nezavestno, postane osebno in zavestno v državi in v narodu. Država ali narod, to jim je bog, ki ne prizna drugega boga poleg sebe. Tako so ostvarili ozračje neznosne mednarodne napetosti, nevarno ognjišče novih vojn in krutega zatiranja narodnih manjšin.

Toda čisto drugačen je duh krščanstva, po katerem tvori vsi narodi eno samo družino istega Očeta nebeškega. Vsi člani te velike družine se morajo v mirnem sožitju spopolnjevati in vsi skupaj morajo hrepeneti po isti skupni domovini v blaženi večnosti.

Za to veliko idejo se je Pavel, ki je bil v mladih letih tudi sam judovsko omejen nacionalist, a pozneje po božji milosti apostol poganskih narodov, bojeval do smrti. Tako je vprašal Rimljane: »Ali je Bog samo Bog Judov? ne tudi poganov?« In odgovarja: »Da, tudi poganov... Ni namreč razločka med Judom in Grkom, zakaj isti je Gospod vseh, bogat za vse, kateri ga kličejo.«

Zdaj torej, spričo teh dokumentov večne resnice, pozivam vse tiste nacionaliste naših dni, ki oznanjajo sovraštvo do drugih narodov, ki bi hoteli zabraniti, da bi se govorilo ali molilo ali pelo v drugem jeziku, ki bi hoteli celo onemogočiti, da bi drugi poslušali božjo besedo v svojem jeziku, vse te pozivam, naj pridejo in naj nam razložijo, kako je to njihovo ravnanje združljivo z Jezusovo postavo. Pa dobro vem, da tega ne bodo zmogli, ker božja beseda jasno zavrača njih vedenje.

Če bi se pa hoteli opravičevati z državnimi in potriotičnimi razlogi, jim takoj odgovorjam, da se zelo motijo, če mislijo, da veljajo za državo ali domovino drugačna moralna načela, ki se morebiti ne strinjajo z načeli naravne in pozitivne krščanske postave, in da dosledno kako dejanje, ki je samo na sebi grešno, lahko postane čednostno dejanje, če se izvrši iz ljubezni do domovine. To je zmeta, ki je bila že slovesno zavržena od katoliške Cerkve, zmeta pogubna tudi za domovino samo, koje blagor je bistveno odvisen od moralne postave, katere je enaka za vse. Pa tudi drugi razlogi, ki se od nasprotne strani navajajo, ne vzdrže, ne v luči vere, ne pred zdravim razumom. Le oglejmo si jih pobliže.

Eni pravijo: Kar odpravimo slovensko pridigovanje, ker v tej pokrajini že tako vsi razumejo italijansko. — Pustimo na stran vprašanje, koliko slovenski ljudje razumejo italijansko, in ne glejmo za zdaj na dejstvo, da mnogi ne poznajo italijanščine dovolj za svoje duhovno vodstvo, pustimo tudi v nemar pravno dejstvo, da je edinole cerkvena oblast pristojna določati način pridigovanja, vas vprašam eno samo reč: ali je res, da, če se človek nauči drug jezik, zgubi pravico do svojega? Ali je res, da človek, ki se je poleg svojega materinega jezika naučil še pol ducata drugih jezikov, mora uživati manj naravnih pravic nego oni, ki je v splošni izobrazbi zaostal toliko, da zna en sam jezik? Povejte mi, kdo vas je učil te čudaške logike, po kateri bi morali Slovenci, Hrvatje in Nemci gladko odkloniti študij italijanskega jezika, da ne zgube pravice do svojega? Iz evangelija se te logike gotovo niste učili, pač pa iz tistega časopisa, ki vas polagoma zastruplja z načeli, ki so vse prej kot krščanska.

Poglejmo še drug ugovor. Nekateri menijo: tu smo v Italiji; v Italiji pa se govori ali se sme govoriti samo italijansko. — Odgovorjam: Bog nas varuj, če bi morali ta izrek vzeti dobesedno in iz njega sklepati do skrajnosti, ker bi v tem primeru ta rečenica pomenila, da je Italija dežela najbolj temne in nazadnjaške intolerance (nestrpnosti) in da narodi, ki pridejo pod Italijo, najdejo tam svojo narodno smrt. Lepo vas prosim, nikar tako ne sramotite Italije, če jo res ljubite. Recite rajši: Italija je dežela žlahtnih tradicij (izročil): če zajme še druge narode, ima tudi srce, ki jih bo znalo spoštovati. Tako govorite, tako delajte in boste storili domovini najboljšo uslugo.

Res, preganjati drug narod, hoteti ga poizbiti ali, kakor pravijo dandanes, asimilirati ga, to nasprotuje osnovnim načelom narodne in krščanske pravice. To je lahko do-

kazati. Vsak Italijan, ki je pošten in dobro vzgojen, ljubi svojo mater, ljubi dosledno svoj materin jezik, svojo narodno kulturo, je ponosen na svoje slovstvo in bi se čutil hudo prizadetega, če bi se kdo drznil oropati ga teh resnično dragocenih zakladov. Ali mar mislite, da so Slovenci ali Nemci drugače ustvarjeni in da se oni ne čutijo užaljene, kadar jih hoče kdo oropati enakih vrednot? Odprite torej sv. pismo in berite: ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe; vse, kar hočete, da bi ljudje vam storili, storite tudi vi njim, in kar nočeš, da bi drugi tebi storili, tega tudi drugim ne stori. To so osnovna načela naravne pravice, ki jih ne narekujem jaz, ampak jih narekuje Duh sveti; slušajte jih in izvršujte jih!

Da, slušati in izvrševati jih morate, če hočete biti pametni ljudje in dobri kristjani. Smo mar divje živali, ki se ujedajo in grizejo med seboj, dokler se ne pokončajo? Ali nismo marveč ustvarjeni po božji podobi in slinčnosti, vsi odrešeni po isti dragoceni krvi božjega Sina, vsi namenjeni v isto nebeško domovino. Čudežno govorjenje mnogoterih jezikov, ki je značilno za rojstni dan Cerkve na binkoštni praznik, nam priča jasno namen sv. Duha: ne uničiti raznoličnost narodov, temveč družiti jih v enotnosti vere. Vsak narod, ki vstopi v katoliško Cerkev, more in mora ohraniti svojo narodno individualnost (osebnost), more in mora biti potrežen v svojem jeziku tako, da v kraljestvu Kristusovem ni državljanov prve in druge kategorije (vrste), temveč tvorimo vsi eno samo skrivnostno Jezusovo telo.

Morate pa tudi izvrševati ta načela krščanske morala, če hočete biti dobri italijanski državljani. Blagostanje države ne sloni na enotnosti jezika, pač pa na pravici, ki zahteva, naj državljani, ki nosijo ista bremena, uživajo tudi iste pravice. Najboljše poročilo javnega reda je, če so državljani zadovoljni, če vidijo, da se spoštujejo njih naravne pravice. Kdorkoli v teh dneh tako hude socialne in gospodarske krize, ko so ljudstva že skoro na robu obupa, še oznanja sovraštvo in preganjanje proti državljanu drugega jezika, zagreši hud zločin proti domovini in proti socialnemu redu. Ljudstvo ne potrebuje sovraštva in preganjanja, temveč potrebuje miru, dela in kruha.

Spričo napačnih glasov, ki se slišijo proti slovenskemu pridigovanju, moram pa konstatirati, da se nima italijanska država od slovenskega pridigovanja ničesar bati, pač pa veliko dobrega pričakovati. V slovenskih pridigah se ne uče prevratne ideje, nasprotno, tu se razlagajo verske in moralne resnice naše svete vere, tu se zabičuje spoštovanje cerkvene in civilne oblasti, tu se priporoča ljubezen in pravičnost do vseh, zvestoba v spolnjevanju poklicnih dolžnosti, stanovitnost in vdanost v vsakdanjih križih. Dokler ljudstvo sluša in vrši take nauke, dokler moli in poje v svojem jeziku ter polni cerkev do zadnjega kotička, kakor ste pač videli ta mesec majnik, nimate se ničesar bati; zagotavljam vam, to so in bodo najboljši državljani v Italiji. Če bi pa to ljudstvo bilo kdaj tako nesrečno, da bi zapustilo cerkev, ali še hujše, če bi ga spodili iz cerkve, o potem pa, vam rečem: bojte se ga, ker tako ljudstvo se bo pridružilo vrstam tistega orkana, ki resno ogroža sedanji socialni red, ne samo tu, ampak po vsej Evropi in po vsem svetu.

Da ne boste sokrivi tolike nezgode in da ne boste kršili božje postave, vas prosim, pustite državljane drugega jezika v ljubem miru. Oni imajo pravico govoriti svoj materni jezik, kakor imate vi pravico govoriti svojega. Imajo pravico spovedati se v svojem jeziku, prepevati slavo našemu Gospodu in njegovi deviški Materi v svojem jeziku po liturgičnih pravilih, in imajo tudi pravico poslušati božjo besedo v svojem jeziku, kakor imate tudi vi pravico uživati vse te dobrine v svojem jeziku. In nobena oblast, ne cerkvena, ne civilna, jim ne more po pravici odvzeti tega prava, kajti proti naravni in božji postavi ne sme ravnati nobena človeška oblast. Cerkvena oblast mora po nauku sv. Pavla deliti duhovne dobrine kar le možno vsem ljudem brez najmanjše razlike med verniki te ali one narodnosti. Pa tudi civilna oblast mora, po nauku istega apostola, znati, da država ni vir slehernega prava, kajti nad državo je naravna in pozitivna božja postava; nad državo stoji On, ki je kralj kraljev, On, ki mora v vseh rečeh zavzemati prvo mesto. Zato pa ne sme država odvzeti državljanom njih naravne pravice ali jih kakorkoli ovirati, temveč mora te pravice čuvati in voditi v javni blagor. Ni namreč oblasti razen od Boga: državni možje so božji služabniki in nosijo meč ne v strahovanje poštenih ljudi, temveč da kaznujejo zločince. Tako je učil Pavel kristjane v središču velike rimske države.

Končno pa imata, po naredbi Kristusovi, cerkvena in civilna oblast, vsaka svoje področje. Kakor se ne sme Cerkev baviti s civilnimi zadevami, če ne zadevajo vere in morale, tako se tudi civilna oblast ne sme vmešavati v verske zadeve in duhovno vodstvo vernikov. Tako in samo tako bomo mogli živeti mirno življenje v vsej pobožnosti in poštenosti ter doseči blaženo gledanje Troedinega Boga.

Zato vam ob sklepu še enkrat rečem: če hočete biti razumni ljudje, pravi katoliki in dobri patrioti, spoštujejte naravne pravice državljanov drugega jezika. Eno samo ma-

ščevanje vam je dovoljeno nad škedenjci slovenskega jezika in to maščevanje vam priporočam tudi od svoje strani. Ko je italijanska služba božja, napolnite vi, škedenjci italijanskega jezika, to župno cerkev, tako da ne bo mogel vstopiti noben Slovenec, ker ne bo našel niti centimetra prostora. Ko boste zmožni zvršiti to maščevanje, bomo zadovoljni vsi brez izjeme, na obeh straneh.

Moji častiti poslušalci! Povedal sem vam nocoj nekaj preprostih pa tehtnih resnic, posnetih iz sv. pisma, iz verskega in moralnega nauka katoliške Cerkve ter pristojnih odlokov rimskih papežev. Povedal sem vam to resnico zato, da rešim svojo dušo, da pomagam vašim dušam, da rešim po možnosti ugled sv. Cerkve, ker ji ne bo mogel nihče očitati, da si spričo tolikanj pogubnih naukov ni nihče upal povedati resnice. Bodite prepričani, da, ob napredku verske in civilne kulture, pride čas, ko se bo človeški rod sramoval teh nacionalnih bojov, kakor se mora danes sramovati zloglasnih procesov proti čarovnicam. Tako nespametno in nesmiselno je to preganjanje drugega naroda. Povedal sem vam končno te resnice tudi zato, da od svoje strani nekaj prispevam v blagor države in javnega reda. Vsi državljani morajo v to prispevati, in jaz sem menil, da ne morem prispevati bolje, kakor da spregovorim to besedo resnice in miru.

Ob zaključku svojega govora naj se dotaknem še zadeve, ki se tiče samo naše škedenjske fare. V minulem aprilu sem slišal praviti, da so nekateri grozili proti slovenskemu pridigovanju v tej župni cerkvi. Ne morem trditi z gotovostjo, da so res grozili, ker osebno nisem bil navzoč. Če je pa res, kar sem slišal, naj vedo dotični, da jim jaz iz srca odpustim in da molim zanje, za njih rešitev. Naj znajo pa tudi, da bom jaz še dalje pridigoval, dokler mi še Bog vzdržuje moč in dokler ne cerkvena oblast drugače odredi. Jaz sem prost državljan, sem katoliški duhovnik, v svoji sveti službi neodvisen od sleherne politične stranke; vedno sem bil neodvisen in z božjo pomočjo hočem tudi ostati neodvisen do smrti. Moja edina politika je, da se žrivujem v rešitev duš in tako delam v večjo slavo božjo.

Ni pa dovolj, da jaz sam odpustim, temveč vabim tudi vse navzoče, naj se ne zmejnijo za take grožnje, ampak naj odpuste preganjalcem iz srca. Prosim, ne marajte za grožnje, odpustite vsem iz srca pa molite zanje, kakor je molil Jezus, ko so ga na križ pribijali: Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.

In prav v tem znamenju odpuščanja in miru hočemo zaključiti ta Marijin mesec. O Marija, kraljica miru, mati tistega Odrešenika, ki je umrl na križu prav tako za Italijane kakor za Slovence, prosi za nas, da bi mogli živeti v miru in slogi ter končno dospeti v skupno domovino.

B. M.

PTICA IN BREST

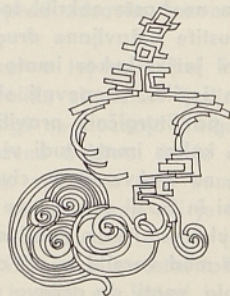
Če naj v podobi te
drevesa sanjam,
potem si brest,
ki mračen hrepeni
v nebo:
samo on ve,
katere bolečine sok
mu je namakal
mlade korenine.

Povej mi,
zemni brest,
povej,
v katero ptico, —
da je dano, —
naj se to žensko
mi telo utelesi,
ki naj bi znalo
ti tako zapeti,
da bi še mogel
zeleneti,
drevo med živimi
drevesi.

Ne jaz,
srce bo moje
ti zapelo,
ker samo s srcem
peti znam:
november je
in listje pada
in nočem nočem,
da si sam.

Lêti, ptica,
od mene,
leti naprej
pod južno nebo,
ne morem te
s svojim telesom
objeti:
ti večno boš ptica,
jaz večno drevo.

Brezglasna
bo moja samota
v belini brezkončnih
snegov;
če hočeš ljubezni
zapeti,
razpni svoja krila,
odleti domov.

Če bo tišina
krog in krog,
bo še srce
vse tiho belo:
ob tebi bo lahko
mu umreti.

Boris Pangerc

ZADNJI KACUNOVEGA RODÚ

Stari Kacun je opešal. To je občutil prav tedaj, ko ga je razcvetena pomlad najmočneje vabila na odore. Opešal je, pa se ni kaj dosti menil za to. Skrbi mu tako in tako niso bogve kako gre-nile samotarskega življenja.

Kacun je bil svojčas trda žila svojega rodu, morda najtrša, kot lahko sklepamo iz starih cerkvenih in posvetnih bukev, kjer so popisani vsi Kacunovi predniki tudi po postavi in značaju.

Devetdeset jih je Kacun prenesel z mladostnim zagonom. Čil in zdrav je koračil po svojem obsežnem posestvu od pomladi do pozne jeseni, naročal in ukazoval dninarjem, tu pa tam sam priskočil na pomoč, ko pa dela na polju ni bilo, je doma še vedno kaj staknil.

Toda letos se je zdela Kacunu pot na Brajdo dolga in strma. Pri okopavanju v Moganjevcu mu ni več pela motika, pogosto je moral vzravhati hrbet in zajeti sapo. Ni več vstajal ob svitu, a če je vstal, je po zajtrku spet legel na slamo v parni na vrtu. Ni več zmožel vsega. To zimo je prodal čebele in štiri krave, prašiče pa mu je poklal mesarjev sin Matija.

Kacun je to svojo nepričakovano onemoglost sprejemal s protodušnim nasmehom in če mu je ta ali oni omenil, da mora vsakdo enkrat nastopiti pot navzdol, je potegnil pipico iz ust in pikro dejal: »He! prav praviš, dečko, star sem in potreben počitka. A moje korenine se še trdno držijo mamice zemlje. Nak! Umrl pa ne bom zlepa! Umreti se bojim, he, he!«

Ne vem, če je Kacun veroval v Boga, z župnikom pa sta se vedno spoštovala. Le nekoč na veliki četrtek, kakih trideset let bo že tega, oba sta bila že malo vinska, sta prišla navzkriž zaradi robote, ki je padla prav na veliki teden. Kacun je bil takrat župan in sila svojeglav človek, župnik pa tudi ni bil iz slame in ko je začel zbadati s svojo latinščino, je Kacun zatopotal po podu s težkimi okovanimi škornji in župniku zabrusil: »Mar nam bo Bog sam od sebe zglih-al razrite ceste? Zakaj je potem poslal povodenj ravno ob takem času?« Župnika so te besede upravičeno razjarile, da je vzrojil. A pozneje, ko ga je Kacun hotel ob sebi, da skupaj uredita testament, se je vse lepo izteklo, kot se ponavadi izteče pri pametnih ljudeh.

Konec marca se je uleglo na vas vlažno jutro. V logu je bilo že temno in megleno. Voz je zdrdral mimo Vanceljnovih kozolcev in utihnil v razmehčanem kolovožu.

Kacuna je prebudila ostra sapica, ki je nepretrgoma vela skozi razbitino v okenska stekla. Pomencal si je oči, krepko zaze-hal in stlačil svoje suhceno telo v obleko. Ko se je oblačil, je pri-tegnilo njegovo pozornost sunkovito hrzanje. Sprva je mislil, da je kobilica nemirna, ker sluti, da je vstal in jo bo nakrmil. Hrzanje se je polagoma prelevilo v proseče rezgetanje. Kacun se je nekoliko vznemiril in nemudoma stopil v hlev. Kobilica Šeka je ležala steg-njena počez ob jasliah, vsa potna in sopihajoča. Ko ga je slišala od-pahnniti vrata, je dvakrat — trikrat zastrigla z ušesi. Kacun je kar v copatah stopil čez gnojno gomilo naravnost k živali in ji potipal ušesa. Bila so mrzla ko led. »Hm, mrzlico ima, pa še kakšno!« Poti-pal je nozdrvi, bile so nabrekle in trde. Potipal je noge in čutil, kako so se mu prsti udirali v kožo.

»Otekline pa take, da Bog pomagaj! Od zastrupitve najbrž, sam ji ne bom mogel pomagati, dohtarja bo treba.«

Zadovoljiv

vpis

v slovenske šole

Letošnje šolsko leto se je na Goriškem in na Tržaškem začelo ob splošnem zadovoljstvu. Na Tržaškem se je vpisalo v osnovne šole 64 otrok več kot lani, skupno 1242 vpisanih. Zadovoljiv je tudi vpis v srednje šole, kjer je 41 dijakov več kot lani, skupno 1113 dijakov. Vseh učencev je torej na Tržaškem 2355, ali 105 več kot lani. Na posamezne srednje šole pripada naslednje število učencev: Srednje šole - Sv. Jakob — 65, Sv. Ivan — 114, Katinara — 17, Rojan — 32, Nabrežina — 75, Opčine — 140, Prosek — 70, Sv. Križ — 25 in Dolina — 96. Na srednjih šolah skupaj 634.

Na višjih srednjih šolah pa je številčno stanje naslednje: znanstveni licej — 155, klasične vzporednice — 75, učiteljišče — 44, trgovska akademija — 185 in strokovna šola — 20 učencev.

Ob takem odzivu smo lahko zadovoljni, čeprav letos ni bilo kake večje aktivnosti za vpisovanje. Ob tem zadovoljivem vpisu, pa je še vedno precejšnje število otrok, ki še niso našli poti na slovensko šolo.

PREMALO PROSTORA

Za mnoge šole postaja zopet aktualno vprašanje prostora. Tako je zlasti na Proseku, kjer mora imeti srednja šola pouk tudi popoldne. Prav tako je pretesno na znanstvenem liceju. Veliko vprašanje so telovadnice.

NA OSNOVNIH ŠOLAH VEČ RAZREDOV

K stalnemu organiku 100 razredov na osnovnih šolah so že lani dodali tri razrede, letos pa še osem. Tako imajo sedaj osnovne šole 111 razredov, katere bo treba vključiti v reden organik in jim dati stalne učitelje. Učitelji na to nestrpno čakajo.

UREDITI POLOŽAJ UČNEGA OSEBJA NA SREDNJIH ŠOLAH

Medtem ko je na osnovnih šolah položaj večine osebja urejen, so sred-

nje šole še vedno na prepihu. Kljub raznim obljubam in vrsti izpitov v Rimu in v Trstu, gre vse prepočasi. Večina rimskih natečajnih izpitov je še vedno pridržanih. Pri didaktičnih habilitacijah, ki so se zaključile septembra, je zavrnitev nekaterih kandidatov sprožila plaz nejevolje, protestov in prizivov. V javnost je celo bila vržena zahteva, naj bi vse habilitacije zavrnili in razveljavili. Temu se je na Tržaškem uprla skupina profesorjev, ki je sprejela izjavo o pravilnosti in veljavnosti izpitov.

Izjava je bila poslana Prosvetnemu ministru in Mešani komisiji.

Ob številnih protestih, ki smo jih zasledili v dnevnem tisku zaradi odklonjenih kandidatov, ni drugega izhoda kot je ta, da šolske oblasti znova razpišejo izpitni rok in dajo prizadetim in še drugim novim kandidatom možnost, da opravijo usposobljenostne izpite.

PRED NOVIMI REFORMAMI

V tem šolskem letu nam bo znana tudi reforma višjih srednjih šol. Upamo, da bo posebna komisija, ki se bavi s to reformo, to delo končala in predložila svoje izsledke in dvignila tudi višjo srednjo šolo na evropski nivo, upoštevajoč nove izsledke in dognanja sodobnih pedagogov, strokovnjakov, psihologov in sociologov.

Maks Šah

Kacun je stopil v shrambo in vzel iz omare za dve dobri prgišči mešanice raznih zelišč. Nato je narezal česna, segrel kakega pol kotla vode, vse skupaj zavrel in pustil, da se skuha. Nataknil si je škornje in jo mahnil po klancu navzdol. Hitel je, kolikor so ga nesle noge. Spotikal se je ob ostre kamne, se lovil, zakašljaj, pogodrnjal in shitel dalje. Za cerkvijo je zavil na levo in skočil po ozkih nerodnih stopnicah navzdol. Francelj je bil sam na dvorišču in pregledoval, če je z vprego vse v redu.

»Francelj, z mano pojdi, brž!« je Kacun bolj zahropel kot izgovoril. Francelj ga je prepadeno pogledal in se ni premaknil z mesta. »Brž, nikar ne glej ko lipov bog!« »Je z živino kaj narobe ali kaj?« — »Ne opletaj z besedami in pot pod noge.«

Kacun je švignil po stopnicah navzgor in Francelj za njim. Vas se je tačas prebujala in razživela. Začuden pogledi so jima sledili, pozdravljala in odgovarjala nista nikomur.

Francelj je komaj pobiral klanec za pomlajenim starcem. »Pa pravi, da je opešal in še grunt prodaja povrh,« si je mislil spotoma; zaradi prenagle hoje ni utegnil misliti drugega.

Upehana in potna sta planila v hlev. Kobilica se je že dušila in obupno lovila sapo. »Razkleni ji gobec, če moreš, morda še ni izgubljena!« je velel Kacun in Francelj se je lotil. Stari je skočil v kuhinjo po česen in zelišča; vse se je dobro nakuhalo. Zeliščno vodo je zlil v steklenico, iz trav pa je napravil pet obkladkov. Vso ropotijo je prenesel v hlev. S Franceljnomo sta privezala obkladke kobilici okrog členkov in nozdrvi, vodo pa sta ji pomalem zlivala v gobec. Čez dobro uro je žival že bolj umirjeno zadihala.

»Zdaj pa počakaj tule, po dohtarja grem. Opoldne in proti večeru kar sam opravi, kar sva zdaj skupaj. Ne bo ti težko. Zelišča že veš, kje so. Zvečer prideva z dohtarjem in jo docela pozdravimo.«

Nato je šel, se umil, praznje oblekel, še enkrat pokukal v hlev in šel.

»Srečno, pa hitro opravite, voli me čakajo in stelja,« mu je zaklical Francelj, ko se je Kacun že pozibaval dol po klancu.

Nežno pomladansko sonce je razgnalo megle in razpršilo vlago. Vsi popki lip in kostanjev so že sneli smolnato kopreno z vršičev in prvo cvetje je že pilo toploto zgodnje pomladi.

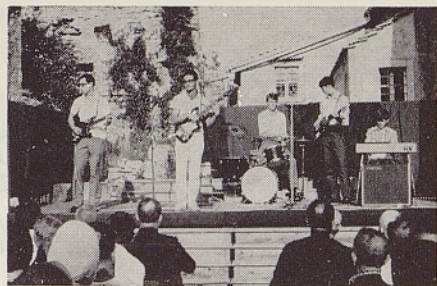
Prišel je dohtar in za njim konjederec. Kobilico so spravili koj naslednji dan na noge in ji dali ovsu in otrobov. Spravili so jo k najboljši moči, da je še dolgo vozila. Očeta Kacuna pa do večera ni bilo nazaj. Živinozdravnik v mestu je bil zadnji, ki ga je videl živega. Sele pod večer so ga našli. Pokraj kolovoza na parobku je kanil počiti za trenutek, pa se je odpočil za zmeraj...

Lansko leto so beneškimi Slovencem igravci pevskega zbora »Rečan« zaigrali na odru »Naš božič«. Letos igravci to igro obnavljajo in jo bodo igrali na naši radijski postaji. Na to zanimivo oddajo v beneško slovenskem narečju opozarjamo že sedaj.

TUDI ŽUPNIJSKE GLASBENE ŠOLE SO PRIČELE NOVO ŠOLSKO LETO

Openski fanje igrajo

S pričetkom šolskega leta so začele svoje delo tudi župnijske glasbene šole. V zadnjih letih se je njihov delokrog razširil in nastajajo vedno nove. Prva je menda začela Bazovica v svojem Slomškovem domu, za njo pa tudi drugi kraji. Tako so postali župnijski prosvetni domovi žarišča glasbene ga življenja naše mladine.

Ljudska prosveta išče vedno novih izrazov in novega načina za svoje delo. Biti mora sodobna, privabiti mora vedno nove ljudi k prosvetnemu udejstvovanju. Morda so za ta čas prav glasbene skupine posrečen način, glasbeni ansambli, v katerih se udejstvuje mladina.

Kolikor smo mogli opaziti, je mladina na to udejstvovanje zelo navezana, po drugi strani pa so to novo glasbo z navdušenjem sprejeli tudi naši ljudje in se zanjo vedno bolj ogrevajo. Danes že skoraj ni kake prosvetne prireditve v naših domovih brez glasbenega prispevka mladine.

Župnijske glasbene šole delujejo danes v Bazovici, Sv. Križu, v Borštu, Boljuncu in Mačkovljah, v Ricmanjih, na Opčinah in v Trstu. Na šolah poučuje 10 učnih moči in to klavir, harmoniko, električne orgle, kitare, saksofon, klarinet in petje. V več krajih so nastali v okviru teh šol mladinski pevski zbori, tako v Sv. Križu, na Opčinah, v Mačkovljah, pri Sv. Vincencu v Trstu, v Bazovici.

Bazovski »Kondor« igra na Repentabru

Med ansambli so se uveljavili zlasti »Miramar«, ki ga vodi prof. Zajčeva, sama tudi transponira glasbo za ansambel, in ga vadi. Za velike nastope oz. za tekmovanja povabi prof. Kjudra, da dirigira. »Miramar« je dosegel velika priznanja v vsedržavnem merilu. Poleg tega so dosegli uspeh tudi še

nekateri drugi ansambli, kot »Taims« in »Kondor«.

Ti uspehi potrjujejo resnost šol in strokovno sposobnost učnih moči. Do danes obiskuje te šole okoli 130 učencev.

Mladinski zbor iz Sv. Križa

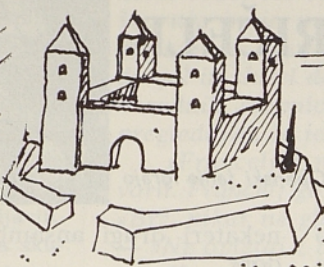
Poleg tekmovanj, ki so se jih udeležili ansambli, so nastopili mladinski pevski zbori in glasbene skupine v domačem kraju ob zaključku šolskega leta in na skupnih nastopih v Trstu, v Prosvetnem domu, na Repentabru, na Goriškem: tako v Števerjanu, v Doberdobu, v Gorici, pa tudi na Koroškem, tako v Sv. Jakobu in v Celovcu.

Poleg lepega prosvetnega prispevka k slovenskim prireditvam, se vzporedno z glasbeno izobrazbo utrjuje v mladini tudi narodna zavest in razgledanost, saj prav ta gostovanja v različnih krajih zamejstva odpirajo poglede mladine in bogatijo njihovo duhovno rast s srečanji z rojaki, ji jih ločijo meje.

V poplavi ansamblov, ki so nastajali in nastajajo, se vendarle glasbene šole naših prosvetnih domov ločijo od njih. V glavnem poznajo drugi ansambli samo tujo glasbo in je njihov cilj igrati po barjih in letoviščih za zaslužek. Naši ansambli pa igrajo največ slovensko glasbo in njihov cilj ni zaslužek, ampak popestriti slovenske prireditve v zdravih, nezakajenih prosvetnih domovih. In morda je to dejstvo največja zasluga in najboljša priporočilo za naše župnijske glasbene šole in morda je to tisto, zaradi česar imajo naši ljudje to mladino, njeno pesem in muziko tako radi.

Našim mladim glasbenikom želimo vso srečo in mnogo uspehov v novem šolskem letu.

jp

L'UDO ZÚBEK POMLAD ADELE OSTROLUŠKE

Prevedel MARIJAN BRECELJ

N

a moje pismo je štúr odgovoril z dvema pismoma. Obe sta prišli hkrati. Eno je bilo naslovljeno na blagородno gospo Ostroлуško, drugo name.

Adelko je oblila rdečica, ko ji je mama dala prebrati štúrovo pismo. Pa čeprav zanjo ni bilo v njem nič več, kakor le kratek pozdrav na koncu. Pa je vseeno bilo očitno, da je ta kratki pozdrav pravzaprav jedro in cilj samega pisma. Kaj naj bi štúr imel od tega, da bi pisaril gospe Ostroлуški. Ko bi šlo za izmenjavo političnih pogledov, bi bilo to veliko bolj naravno korespondirati z gospodom Ostroлуškim, ki je sledil dogodkom v deželi zelo pazljivo. Štúr pa je naslovil svoje pismo gospe Ostroлуški — iz tega pa sem še jaz, neizkušeno podeželsko dekle, razumela, da je to posredni način dopisovanja z Adelko.

Na vsak način je mene bolj zanimalo pismo, ki ga je štúr pisal meni. Že naslov je bil tako nenavaden: »Visoko cenjena prekrasna domoljubka!« Pisal mi je, kako se veseli, da sem se odločila za Ostro Loko in spet mi je polagal na srce, naj se Adelki posvečam, naj skrbim za njeno vzgojo v narodnem duhu in naj s podvojeno silo negujem v njej ljubezen do vsega slovanskega. Potem je omenjal nekaj misli o sebi, o svojem delu in končal s prošnjo, naj bi srčno pozdravila tudi moje starše.

Ne vem, kolikokrat sem prebrala to pismo. Prebirala sem ga tako pogosto, da sem se ga naučila na pamet. Kako rada bi bila nanj odgovorila! Toda ni se spodobilo. Štúr ni niti z besedico omenil, da pričakuje na svoje pismo odgovor. In tako sem se morala zadovoljiti s tem, da sem poprosila blagородno gospo, naj v svoje pismo pripiše tudi pozdrave od moje strani.

No, pa tudi tako sem se radovala vsakega štúrovega pisma, kakor bi bilo pisano meni.

Nekoč sem se zamislila nad tem, kakšne posledice bo imelo štúrovo poznanje z Adelko.

Ostroлуški so spadali med bogate veleposestnike, ki so tvorili tako imenovano srednjo šlaho. Zakon s tovarišem iz neplemenitih vrst je bil mogoč le v krogih nizkega plemstva, med tako imenovanimi obubožanimi posestniki, ki so se od vaških kmetov ločili le po svojih »posestniških listinah«, pa čeprav so sicer hodili kot razcapanci in so lastnoročno obdelovali svoje njive. Zanje so se bogataši, »gospodje bratje«, zanimali le enkrat vsaka tri leta — v času »prestolničnih« volitev, tako imenovane restavracije, ko je bilo od njihovih glasov odvisno, kdo bo dobil kako službo v prestolnici. Drugače pa so jih od bogatih zemljeposestnikov ločile zelo očitne družbene pregrade. Bogati zemljiški lastniki so s svojim življenjem zelo posnemali življenje visoke šlahte: živeli so v gradovih, zasedali visoke položaje in imeli hišo tudi v prestolnici, v kateri so vsako leto prebili nekaj mesecev. Pripadniki tega sloja so se trudili, preriniti se na višje mesto na družbeni lestvici predvsem z ženitvami. Zakon je moral biti stopnička, po kateri se je bilo moči povzpeti, in ne narobe. Misli tako tudi Adelka? Kaj mislijo o tem njeni starši?

To so bila vprašanja, na katera vnaprej nisem vedela odgovora, ker je bilo Adelkino poznanstvo s štúrom šele v povojih, Adelke morda še niso mučile skrbi, s katerimi sem se mučila jaz. Adelkina prihodnost me je posebno vznemirjala od tistega dne, odkar sem slučajno slišala pogovor tante Lore z Adelkino materjo. Seveda se o vsem tem z Adelko nisem pogovarjala.

Življenje na Ostri Luki je mirno plulo dalje. Nič posebnega se ni zgodilo v tem času, ki sem ga tam preživela. Le moje glasbeno znanje se je po Adelkini zaslugi pomembno razširilo in poglobilo. Tiho sem sedela na divanu v zeleni sobi in s pridržanim dihom poslušala, ko mi je govorila o operah svojega učitelja glasbe Ferencu Erkela ali o filharmoničnih koncertih v Pešti. Ko sedaj napišem besedo opera ali filharmonični koncert, je vsakomur od nas znano, za kaj gre. Meni pa je morala Adelka to pojasnjevati kakor slepcu barve. Saj nisem

še nikoli videla opere ali mestnega gledališča. Adelki se je zdelo smešno, ko sem jo spraševala, ali v operi prav vse pojejo, ali pa kdaj govorijo tudi v navadni govorici, in če orkester igra tudi med petjem, ali pa le med posameznimi pevskeimi točkami in ali to pevcev ne moti. Še bolj nejasno predstavo sem imela o filharmoničnih koncertih. Kako zveni taka simfonija, ko jo igra istočasno šestdeset glasbenikov? Jaz sem dotlej slišala le vaške ciganske godbe štirih do šestih godcev, vendar so ti igrali le narodne pesmi ali nekakšne polke in valčke... Silno sem tedaj hrepenela, priti kdaj v veliko mesto in slišati opero ali simfonijo.

Namesto v veliko mesto me je čakala le pot v Žitnjane. Vroče poletje je bilo mimo in vlažna jesen me je opomnila na dolžnost, da se moram vrniti domov. Tudi Ostroluški so se pripravljali na zimo v Pešto. Adelka me je sicer povabila, naj bi šla z njimi, vendar nisem mogla obljubiti. Mama že kar ni mogla pričakati, kdaj se vrnem. Resnici na ljubo se je nisem niti upala prositi za dovoljenje, da bi smela še zimo preživeti zdoma.

Zame je bilo to poletje plodno. Ne le da sem se v tem kratkem času naučila veliko več kakor v edukaciji v Trenčinu v celem letu, pač pa sem še osebno spoznala L'udovita Štúra.

Z bivanja pri Ostroluških sem odnesla toliko spominov za pripovedovanje, da mi je zadostovalo za vso zimo. Že res, da nisem bila vso zimo le pripovedovalka, temveč izmenoma tudi poslušalka. Saj so pri nas po moji vrnitvi domov govorili o Štúru kot o dobrem znanju, katerega vsako dejanje in vsaka beseda ima za nas poseben pomen.

Mami moje sanjarjenje ni šlo v račun.

»Dekleta bi se ne smela tako navduševati za moške,« je rekla obtožujoče.

Toda oče se je postavil zame:

»Pa saj se ona ne navdušuje za kakršnega koli moškega, saj Štúra ne občuduje kot moškega, temveč se navdušuje nad njegovim delom za narod — to pa je vse hvale vredno.«

Mama pa se ni dala kar tako lahko prepričati in je le naprej svoje gnala:

»Dekleta naj skrbijo predvsem za domače reči, se pravi za to, kar je v zvezi z gospodinjstvom.«

Takih reči oče ni kaj rad slušal. Da ne bi bil primoran, mami se toliko protiviti, se je rajši s kakim izgovorom pobral iz hiše.

Jaz pa sem se močno tolažila, da je oče na moji strani!

Prišla je pomlad. Že sem se veselila poletja, kajti poletje sem se imela ponovno srečati z Adelko in morda tudi s Štúrom.

Toda kje je bilo še to! Na vrata so trkale skrajno nujne skrbi. Lakota! Posledice lanskoletne suše so se začele kazati že na pomlad. Ljudje niso imeli kaj jesti. Ko ne obrodí enemu ali nekaterim, se vedno najde dobra duša, ki pomaga tudi tedaj, ko dobrote ne moreš povrniti. Toda ko ne obrodí v vsej vasi, v vsem okrožju ali v celi pokrajini — tedaj se Bog usmili nesrečnežev!

Takšna beda je dosegla naše kraje spomladi leta 1847. Ni bilo kruha, moka je bila dražja kakor sol

iz znane pravljice. Ko imajo naši ljudje malo kruha, tedaj se hranijo s krompirjem, zeljem in stročnicami. Toda tega nesrečnega leta ni bilo ničesar! Ljudje so začeli odjedati živini in svinjam: zmlili so tisto malo koruze, ki so jo imeli za svinje in gosi, in kuhali so si celo otrobe. Potem pa je prišlo do druge bede: ko so sami pojedli, kar je bilo namenjeno živini, je začela gladovati živina. Uboga živina je žalostno mukala in prašiči so v srce segajoče krulili od gladu. Omršaveli nemi obrazi so postajali tako revni, da jih je bila sama kost in koža. Kaj je preostajalo ljudem, če niso hoteli pustiti živine poginiti? Morali so jo dati v zakol. In tako je bilo vsepovsod nenadoma mesa v izobilju, govejega in svinjskega, nič pa za zraven. Govedino lahko ješ tudi brez krompirja, brez juhe in brez kruha — toda kako dolgo? S svinjino je bilo težje. Ošibeli želodec se je branil, in tako je veliko število ljudi zbolelo za vsemogočimi želodčnimi in črevesnimi boleznimi. Nekateri so celo umrli. Posebno otroci in stari ljudje so to težko prenašali.

Hujša od sedanosti pa je kazala prihodnost. Kakor mōra je ležala na duši vsakogar skrb: Zdaj, ko smo morali zaklati kravico, našo edino hraniteljico, kaj bomo počeli odslej?

Kaj neki bomo počeli?

Te strašne skrbi so zajele tudi nas. Tudi mi nismo tega leta imeli polne shrambe. Na pomlad je začelo zmanjkovati vsega, prav kakor kopni sneg na vročem soncu. Za nas bi bilo to zadostovalo za čas bede do novega, toda nismo bili sami. Najprej je prišla boječje prosit sosedo, nato še druga, naši pa niso znali odkloniti.

»Ljudje božji, saj sami nič nimamo!« je tarnala mama. »Saj tudi sama že strgam gumno!«

In res, naša skrinja je bila malodane prazna.

Toda na prosilko to ni učinkovalo.

»Vi imate vsaj kaj strgati! Jaz pa imam že dolgo vse postrgano, niti praška moke ne najdete pri nas. Usmilite se vsaj teh ubogih otrok!«

Ob pogledu na objokane lačne otroke mama ni mogla ostati trda. Od tega malega, kar smo imeli na strani za najhujše čase, je vzela prgišče moke in ga dala ženski.

Ko je prosilka z otroki odšla, je mama obupano rekla:

»Kaj bomo počeli, Miško? Svetuj! Če bomo porabili vse, bomo gladovali!«

»Tudi drugi gladujejo,« je odvrnil oče bolj tiho in povetil glavo.

»Na Trenčianskem ljudje menda že jedo semleto drevesno skorjo in kuhajo travo,« je nadaljevala mama. »Nekje baje celo prst. To je grozno!«

»Res, grozno je,« je priznal oče in motril s čudnim pogledom mamo, Katko in mene. »Ali mislite, da bi bilo to manj grozno, če bi imeli polno shrambo, pa bi morali ob polnih želodcih gledati gladujoče?«

Mami so se ulile solze.

»V takem primeru bi bilo to še bolj grozno. To kruto usodo moramo prenašati skupaj z ostalimi.«

K sreči drevesne skorje nam ni bilo treba jesti. Mama je kuhala skromno, revno, in ko smo po obedu imeli občutek, kakor bi sploh ne bili jedli,

smo se tolažili z mislijo: Spet je en dan za nami! Spet smo za en dan bliže novemu pridelku!

Nikoli niso ljudje tako nepotrpežljivo čakali žetve, kakor to leto. K sreči je bil pridelek dober, da smo potem lahko z olajšanjem rekli: Najhujše je za nami!

Avgusta sem se spet srečala z Adelko. Prišli so po-me in me odpeljali v Plemiško Podgradje.

Adelka se mi je zdela letos še lepša kot lani. Ko sem jo spoznala, se mi je zdelo, da je v njenih potezah precej ostrih nasprotij. V njenem obnašanju je nekako ostro izstopala okoliščina, da je plemenita dama, vzvišena nad svoje okolje, navajena na neprizivno pokornost in predana redu. Tako poslušnost je dosegala z občasnim gospodovalnim nastopanjem in s poudarjanjem svojih rodovnih pravic.

Ko sem jo srečala po letu dni, sem na prvi pogled zapazila, da se je medtem močno spremenila.

Je postala bolj resna? Tudi to. Le da sam pojem resnosti ne zaobsega vseh teh sprememb, ki so se na njej v zadnjem času izvršile. Njen obraz je postal lepši. Ne izzivalno lep, da bi za vsako ceno opozarjal nase, temveč nekako poduhovljen, prejšnje ostre poteze so se ublažile in zadobile pastelno mehko.

Zdelo se mi je, da pred mano nekaj skriva. Pa nisem vedela kaj.

Jasno mi je postalo šele potem, ko je v Plemiško Podgradje prišel Štúr.

Videti je bilo, kakor bi bil prišel k bratu, zahvaljujoč se le slučajnim prijaznim okoliščinam, ne pa namenoma.

»Bil sem na občnem zboru društva Tatra v Čahticah,« je pojasnjeval, ko je pozdravil Adelko. »No, in s Čahtic do Plemiškega Podgradja je zares le košček poti. Samko bi bil hud, če se ne bi ustavil tudi pri njem.«

»Na nas pa se ob tem niste niti spomnili, kajne? Nas niste pogrešali!« ga je pokarala, pri tem pa ga pozorno motrila, da bi ugotovila, ali se je tudi on spremenil.

Resnično, v nečem je bil drugačen. Kakor bi bilo v njem veliko večje navdušenje in vnema za delo. Ali pozna ta človek tudi utrujenost in izčrpanost? sem pomislila. Morda se je v meni porodil ta občutek le zavoljo tega, ker je bil Štúr še ves prevzet od vzdušja v Tatri. S koliko znanci se je tam gotovo srečal, koliko drznih načrtov se je tam rodilo! Naj je v teh prvih dneh stekel pogovor o čemerkoli, on je bil v trenutku spet v Čahticah. Koliko zanimivih podrobnosti nam je povedal! Posebej sem si zapomnila eno.

»Pomislite, Litovci so prišli v Čahtice na splavu. Na splavu je bil cvet ljudstva. Ko so pluli po nevarnih strečnjanskih vrtincih, se je nekdo od udeležencev plovbe pošalil, da bi slovaški narod bil ob izobraženstvo, če bi se splav raztreščil... In res bi bilo to. Tako malo nas je še delavcev za narod.«

Način naše zabave in predmet naših pogovorov s Štúrom je bil prav isti kakor prejšnje leto, seveda nekaj se je gotovo spremenilo. Pa je šlo le za takó majhno spremembo, da jo je le redkokdo opazil. Meni pa ni ušla.

(dalje)

Zbor »Rečan« iz Ljes je bil pod vodstvom kaplana Markiča prve dni novembra v Rimu. Tam je pel na spominski proslavi nadškofa Fogarja in bil sprejet pri padežu.

SREBRNI JUBILEJ RADIJSKEGA ODRA POSTAJE TRST A

Letos praznuje Radijski oder, ki igra od vsega začetka na radijski postaji Trst A, svoj srebrni jubilej. Enaindvajsetega junija 1946 je bila njegova prva oddaja, od tedaj dalje pa pripravlja teden za tednom, nepretrgoma, radijske igre, recitacije, dramatizirane zgodbe, praznične in folklorne oddaje.

Ker je junij že počitniški mesec, se je vodstvo RO odločilo, da to petindvajsetletnico svojega delovanja proslavi na začetku sezone na ta način, da povabi slovenske in italijanske časnikarje na tiskovno konferenco, da bi seznanil javnost s svojim delom in deležem, ki ga je doprinesel k popularnosti naše radijske postaje. Ta konferenca je res bila 23. oktobra.

Radijsko vodstvo je dalo za to priliko ljubeznivo na razpolago veliki avditorij v radijski palači. Razen tega se je udeležil tega srečanja ravnatelj postaje dr. ing. Guido CANDUSSI, podravnatelj dr. Aldo GIANNINI, ravnatelj slovenskih sporedov dr. ing. Boris SANCIN in načelnik dramskega oddelka dr. Zorko HAREJ. Vabilu pa so se tudi odzvali uredniki slovenskega dnevnika, vseh slovenskih tednikov, ki izhajajo v Trstu in Gorici, dopisnik ljubljanske radiotelevizije in ljubljanskega Dela, nekateri uredniki slovenskih revij, nekateri časnikarji izza meje, predsednik Slovenskega gledališča v Trstu, dopisnik Messaggera Veneta in še nekateri. Kolikor smo do zdaj opazili, so mnogi listi o tej konferenci poročali, tako slovenski kot italijanski. Tako se želimo oddolžiti svoji dolžnosti tudi mi.

Čeprav morda najpogosteje poroča o radiu prav naša revija in čeprav so nekateri sodelavci revije istočasno tudi sodelavci RO, moramo kot tržaška revija, ki zahaja do naših ljudi v vse mestne predele in v vse vasi v naši deželi, v imenu naših bralcev izreči Radijskemu odru iskrene čestitke in priznanje za njegovo petindvajsetletno delo. Iz skromnih začetkov v povojnih trdih razmerah so oddaje kvalitetno zorele in so danes nekatere na umetniški višini in so igralski skupini lahko v ponos. Mislimo, da se Rad. odru lahko v imenu naših ljudi zahvalimo za nešteto lepih trenutkov, ki smo jih prebili ob radijskih zgodbah pred radijskim aparatom.

Pregled naporov in dela je časnikarjem nanizal umetniški vodja te skupine, prof. Jože PETERLIN. Po pozdravu predsednice RO Stane KOPITAR, je prof. Peterlin izvajal:

Zdi se, da je 25 let nepretrganega kulturnega dela neke ustanove na Tržaškem dogodek, ki je pomemben za ta čas in za ta prostor, v katerem živimo. Zato dovolite, da nanizam kratek pregled 25 letnega dela Radijskega odra.

Naša radijska igravska skupina je nastala ob ustanovitvi radijske postaje Trst A, ki sedaj oddaja v okviru Italijanske radijske ustanove (RAI) v slovenskem jeziku.

To radijsko postajo je angloameriška uprava ustanovila 16. junija 1946.

Obsežni čas oddaj na novi postaji je naravnost klical slušne igre, na katere je bilo slovensko ljudstvo vedno navezano na poseben način. Zato je bilo nujno ustvariti igravsko skupino, ki bo izvedla to nalogo. In res je že 22. junija Radijska igravska družina, kakor se je imenoval tedaj Radijski oder, prvič izvajala 40 minutno slušno igro.

Od tega datuma dalje živi in deluje Radijski oder vseh petindvajset let in ima stalno, nepretrgoma, teden za tednom redne oddaje. Nekatera leta je bil ta program zelo obsežen, spet drugič je bil skrčen, kakor so narekovale prilike. Moramo namreč povedati, da izbira in določa dramski spored vodstvo radijske postaje in je Radijski oder samo izvajalec. Ne more tedaj vplivati ne na število oddaj, niti na izbor sam.

Poleg Slovenskega gledališča, ki priložnostno nastopa na postaji, izvaja ves ostali dramski spored izključno Radijski oder. V 25. letih je (seveda ob stalnem razumevanju radijskega vodstva) naš oder posredoval radijskim poslušavcem tisoče in tisoče oddaj. Smemo trditi, da so tudi te oddaje prispevale k popularnosti in priljubljenosti naše radijske postaje v vsej deželi in tudi priljubljenosti preko meje.

Radijske poslušavce smo tako seznanjali s slovenskim kot italijanskim in svetovnim dramskim slovstvom. Ni pomembnega slovenskega ali italijanskega dramskega dela, ki ga ne bi posredovali poslušavcem.

Nekaj številčk:

V 25. letih je Radijski oder odigral 857 slovenskih dramskih del.

V istem času je naštudiral 746 italijanskih del v prevodih, med temi jih je bilo zelo veliko prvič prevedenih v slovenščino in seveda tudi prvič v slovenščini izvajanih.

V isti dobi smo odigrali 1436 mladinskih radijskih iger, med temi je kaka polovica slovenskih del, druga polovica pa je spet prevod iz italijansčine.

Iz svetovnega dramskega slovstva smo odigrali v tem času 1139 dramskih del.

Razen tega je Radijski oder prikazal zgodovinski pregled slovenske in italijanske dramatike, z zgodovinskimi uvodi in s posameznimi primeri iz različnih dob; tako je skušal prikazati razvojno pot, slog in okus v vzporedni rasti slovenskega in italijanskega dramskega slovstva.

Razen slušnih iger so člani Radijskega odra posredovali poslušavcem tudi recitacije slovenskih narodnih in umetnih pesmi, dramatiziranih romanov, novel in povesti. In prav tako pesmi, romane in povesti iz italijanskega slovstva. Naj omenimo, da smo izvajali z razlago celotno Dantejevo Božansko komedijo v prevodu enega največjih slovenskih pesnikov, Alojza Gradnika. Prav tako smo izvajali izredno veliko del, ki so bila za našo postajo napisana. To so bile lepe krstne predstave. S tem v zvezi bi zlasti rad omenil posebno skrb postaje za spored ob velikih cerkvenih praznikih, posebno o božiču in velikih noči. Morda je z izvajanjem tega sporeda Radijski oder najbolj približal postajo tržškemu zaledju, ker na drugih radijskih postajah doslej niso imeli takih oddaj.

Če vse te oddaje seštejemo, ugotovimo, da je imel Radijski oder v 25. letih vseh nastopov: dramskih, recitacijskih in v dramatiziranih zgodbah, 9294.

V naši radijski igravski skupini je bilo od začetka do danes 180 igravcev. Nekateri so igrali nekaj časa, mnogi so dobili potem delo kje v notranjosti Italije, nekateri so umrli. Tako se je število nekako ustalilo in razpolagamo danes z 20 do 30 igravci. Ta zbor je danes precej pomlajen. Ker so navadno manjše zasedbe, se pravi je navadno malo vlog v dramah, ki smo jih dobili za izvedbo, ne morejo biti vsi igravci zasedeni. Zgodi pa se tudi, da kdaj pa kdaj zahteva igra številnejšo zasedbo. Za take primere moramo imeti večje število igravcev, na razpolago. Seveda je težko zahtevati od teh pomožnih igravcev, da čakajo, kdaj bodo prišli na vrsto. Zelo opazno je tudi pomanjkanje ženskih vlog.

Naši igravci so vsi naredili študijsko pripravo za svoje nastope. Pogosto smo imeli v preteklih letih v gosteh gledališke pedagogice iz Ljubljane, ki so ob režiji razvijali tečaje za govorno tehniko, za radijsko ustvarjanje človeških likov in karakterjev in za vse zahteve radijske tehnike. Posebna skrb je vedno posvečena pravilni izgovorjavi in razvoju slovenskega jezika, pogovornega in književnega, kakor mu po

razvoju piše zakonitosti Slovenska akademija znanosti in umetnosti v okviru slavistike.

Naši radijski igravci nastopajo v glavnem samo pred mikrofonom, ker je mikrofonska tehnika igranja drugačna kakor odrska. Posamezniki pa pri ložnostno sodelujejo tudi zunaj. Nekateri so sodelovali pri predstavah Slovenskega gledališča na odru, drugi so sodelovali pri italijanski radijski igravski skupini v okviru RAI-a, tretji so igrali na televiziji v Ljubljani, nekateri pri filmu itd.

Imamo sicer stalne režiserje, vendar prihajajo vsako leto gostovat tudi režiserji iz Ljubljane, Maribora in Celja. Omenimo predvsem prof. Mahnič, Balbino Baranovič Batellino. Gombača, Martija itd. Prav tako so igrali z našim ansamblom nekateri največji slovenski igravci, da omenimo Lojzeta Potokarja, Vladimira Skrbniška, Mileno Boltar - Ukmarjevo in druge.

Naš igralski naraščaj smo doslej črpali iz študentovskih vrst; najti nove nadarjene igravce v naši slovenski skupnosti v Italiji ni lahko.

To vedo vsi, ki imajo s tem problemom opravka. Doslej so imeli študentje na naši postaji svoje dramske oddaje in so imeli tako priliko izpopolnitve in temeljite priprave. To je bil dragocen rezervoar in upamo, da bo radijsko vodstvo še naprej posvečalo tako pažnjo mladini in ji dajalo možnost gledališkega izpopolnjevanja in poglobljanja v ta duhovni svet.

Razumljivo je, da nam nekatere oddaje uspejo boljše, druge slabše, tako je povsod. Mislimo pa-in ta potrdila imamo od naših poslušavcev-da je tisti standardni krog poslušavcev najbolj zadovoljen, če posluša dela s tematiko iz naše dežele, tako slovenska kot italijanska. Oblikovanje teh domačih tipov ljudi je našemu ansamblu blizu, ker živimo z njimi.

Mislimo pa, da se nam je posrečilo tudi dobro odigrati tiste mnoge moderne radijske dramske novitete, ki so prejele nagrado z imenom Premio Italia. Ta dela so izraziti radijski teksti, so iskanja novega umetniškega izraza, so to dela, ki so bila napisana

Med tiskovno konferenco. Prvi del je prenašala tudi radijska postaja

Radijski oder med vajo, ko se pripravljajo na oddajo

v najnovejšem času in pripadajo najrazličnejšim narodnim ustvarjalcem, od Japoncev, Američanov, Nemcev, Madžarov, do seveda Italijanov in Jugoslovanov. Izvedbe teh del zahtevajo največ prizadevnosti, ker so tudi opremljene z glasbenimi in slušnimi učinki, ki jih mi nimamo v izobilju. Za prazvedbo teh del je bila napisana glasba ad hoc, mi pa si moramo pomagati s ploščami iz diskoteke in z drugimi slušnimi učinki.

Pri izvedbah je tedaj to ena izmed težav.

Na izvedbo tujih del zelo vpliva, ali je prevod tekoč in da ni stiske s časom pri snemanju.

Z nami sodelujejo pri snemanju odlični tehniki, ki naredijo vse, da bi registracije kar najbolje uspele. Seveda bi bilo lažje delo, in še boljše, če bi razumeli tehniki slovensko.

Ko se zahvaljujemo radijskemu vodstvu, da nam daje možnost priprave - včasih za težka dela tudi dolge priprave-za registracije v teh lepih prostorih svoje palače, se pač zavedamo odgovornosti, da moramo težiti v novem četrstoletju za tem, da bodo oddaje našega Radijskega odra kar najboljše in da bomo po svojih možnostih zadovoljili radijske poslušavce.

Našemu tisku pa bi se želeli zahvaliti za pozornost, s katero je v teh 25. letih spremljal naše delo in se mu priporočiti še za bodoče.

Po tem pregledu so časnikarji zastavili nekaj vprašanj.

Urednika OGNJIŠČA iz Kopra je zanimalo, koliko časa se igralci pripravljajo na oddajo ene igre. Urednik NOVEGA LISTA, dr. Legiša, se je zanimal, ali obstajajo raziskave na radiu Trst A, podobno kot je bila telefonska raziskava ob televizijski oddaji deželne tribune. Dopisnik ljubljanske radiotelevizije in Dela, Vajgl, je postavil podobno vprašanje in ga je zanimalo, ali ima Radijski oder podatke o sprejemanju in poslušanju oddaj. Ti podatki bi bili nedvomno zelo zanimivi, kajti na splošno obstaja občutek, da je prav na Primorskem občinstvo ostalo zvesto gledališču, kljub nasprotnemu pojavu znatnega vpada drugod po Sloveniji. Zdi se, da je tu čutiti močno navezanost.

Prof. Peterlin je pojasnil, da je priprava igre odvisna od dolžine in od radiofonske zahtevnosti, ostala vprašanja pa so spadala v kompetenco radijskega vodstva. In res je dr. Giannini odgovoril, da lokalna radijska postaja ne razpolaga z uradom za raziskavo mnenja in za ugotavljanje indeksa poslušanja. V vsedržavnem merilu tak urad obstaja in se raziskave izvajajo, ukvarja pa se predvsem s televizijo. Zelo dobro bi bilo izvesti tudi lokalno podobne raziskave, toda znanstvena izvedba teh sondiranj je gmotno in organizacijsko zelo zahtevna. Lahko kljub temu, je dejal dr. Giannini, nekje računamo na indirektni odziv s tem, da stalno sledimo odmevu po časopisih in zlasti še dopisom poslušavcev, ki presesegajo sorazmerno vsedržavno raven, saj dobiva postaja do tri tisoč pism letno.

Urednik tržaškega DELA je zastavil dve vprašanji: prvo je zadevalo premajhno obveščanje tiska in opozarjanje na važne in zanimive oddaje, drugo pa izbor dramskih del.

Ing. Sancin je poudaril, da se tisk premalo zanima za oddaje, čeprav bi bila zaželeno stalna pažnja in spremljava tiska. Stalno opozarjanje s strani postaje bi zahtevalo poseben urad, pač pa ima postaja vsako nedeljo na sporedu pregled važnejših tedenskih oddaj. Glede potrebe po ugotovitvi mnenja in poslušanja, je ing. Sancin menil, da bi bilo to po telefonskem sistemu težko. Pač pa da postaja dobiva pisma in da so prav za RO številna in pohvalna.

Vajgl se je še zanimal, ali gleda RO ob svoji 25-letnici uspešnega delovanja perspektivno na televizijsko nastopanje. Ravnatelj, ing. Candussi je poudaril, da to pač ni odvisno od Trsta, poleg tega pa so za take oddaje velike tehnične in finančne težave.

Potem ko je še dr. Harej pojasnil, kako določajo izbor radijskih iger, so bila nekako vprašanja in odgovori izčrpani. Pogovor pa se je nadaljeval ob zakuski, ki jo je pripravil Radijski oder vsem gostom. Pogovor je bil prijeten in se zdi, da je zapustil najlepši vtis.

S. P.

Danilo Sedmak

NA VSEH MRTVIH DAN

Grobovi, pokopališča, na grobovih svojcev množica ljudi, ki se resno pogovarja o svojih težavah in o tegobah znancev, prednikov; še enkrat in spet še enkrat v letu se v duhu srečujemo s predniki, z lastno vestjo, z lastno identiteto. Ponavljajo se doživetja Foscolovih Gomil...

Vse lepo in prav! Ne, popravljam, samo na pol lepo in na pol prav. Kajti tudi v tem je vse preveč človeškega egoizma.

Spet in spet se ponavlja zgodovina: človeka hvalimo, nosimo mu cvetja na grob, spominjamo se ga, hočemo mu »pomagati«, ko tega ne potrebuje, medtem ko smo ga v življenju puščali umirati v pozabi. Nekoč smo se o teh stvareh učili pri zgodovini slovenskega slovstva ali v splošni zgodovini; mislil sem, da je to pač zgodovina, in spet sem živel v iluzijah. Saj slišimo vsak dan, kako veliki ljudje umirajo v pomanjkanju, v pozabi, lačni. Sredi življenja so, in vendar za človeštvo mrtvi. Šele smrt nam odkrije vrednost človeka. Vseh mrtvih dan.

Pa o tem »banalnem« primeru ne bi niti pisal, saj so o tem vsi na tekočem, vsi to poznajo, vendar le redko o tem govorimo na glas in še bolj redko o tem ukrepamo. Vsak je pogreznjen v svoj egoizem in egocentrizem. Bojimo se zase.

Zato ni prav nič čudnega, da imamo samo v naši državi nad 100.000 ljudi, ki živijo v takoimenovanih psihiatričnih bolnišnicah ali točneje v lagerjih, kjer se jih mnogi spomnijo le »na vseh mrtvih dan«.

Žalostne so razmere, v katerih ti ljudje živijo, žalosten njihov način življenja, pogoji, stiki z zunanjim svetom, z družbo, s svojci (ki jih obiskujejo, toda jin ne marajo na dom, rajši plačujejo zanje, kakor da bi jih trpeli doma). Zapuščeni od vseh, so prisiljeni ustvarjati si nove družine, nova znanstva,

nova prijateljstva v veliko težjih pogojih — s tuji. Sorodniki: bratje, sestre, matere, žene, možje pa jim prinašajo »cvetja na vseh mrtvih dan«. Egoizem in egocentrizem.

Vendar človek v svoji iznajdljivosti najde tudi tu področja za izkoriščanje in zato brani ta način življenja, te strukture, ki ugonablajo človeka do take mere, da mu povzročajo še druge bolezni, ki so institucionalne. Če je nekdo že ubog, je prav, da je pošteno ubog.

Resnica v oči bode; uboštvo, telesno ali duševno, nas opozarja, da se utegne tudi nam pripetiti kaj sličnega. Zato je prav, da zapremo oči pred podobnimi pojavi. Postavimo žično ograjo in zapremo te ljudi (duševno bolne) kakor kmet živino. Židamo visoke zidove, da ne bomo trčili v te ljudi. Saj pravzaprav niso ljudje. Niso pa niti živali. So pa zato zaznamovani kakor v nacistični Nemčiji Davidovi potomci z zvezdo.

Pojavijo pa se ljudje, ki ne morejo prenašati tega zločina, ki ne morejo molčati, ki se ne morejo omejiti zgolj na pisanje, in si zato zavihajo rokave in neumorno delajo, garajo, bruhajo ogenj na »pobeljene grobove«, ki imajo čas le na vseh mrtvih dan za probleme sočloveka. Vendar obstaja velika nevarnost, da tudi ti ljudje ostanejo glas v puščavi, ali celo da jih človekov egoizem in egocentrizem naravnost požre! Ne da bi čakal vseh mrtvih dan!

Da bi to preprečili, zato smo napisali te vrstice. In še in še se bomo vračali na te probleme: vsi smo namreč krivi (tudi mi, ki delamo v psihiatrični bolnici), da naši duševni bolniki živijo v takem stanju, v kakršnem pač so: živi mrliči, ki se jim hoče polno-krvnega življenja. Samo da jih ne razumemo.

Egoizem in egocentrizem človeka.

Na vseh mrtvih dan.

Miha Žužek

NAŠA CERKVENA PESEM

Nekoč smo se v neki mladinski skupini pripravljali za mašo. Na vprašanje, česa si mladi ljudje želijo pri tej maši, je neki študent rekel: Napravite, kar hočete, samo da pri maši ne bo kakšnega petja! — Začudil sem se. Fanta sem poznal kot dobrega in navdušenega pevca. Kako da je naenkrat tako proti petju? Odgovoril je: Nisem proti petju, toda teh naših cerkvenih pesmi mi je pa le preveč. Samo stokanje in fehtanje. Ne rečem, če bi peli kakšne sodobne popevke...

Mladi človek je bil očitno hiperkritičen. A če smo poštene, bomo priznali, da je imel v precejšnji meri prav.

Zakaj nekaterim niso všeč naše pesmi? Ni vedno v ozadju samo snobizem, ampak občutje, da naše pesmi niso vedno odraz in izraz **naše** vernosti, **naše** duhovne usmerjenosti, **naše** miselnosti, nimajo več tiste **pristnosti**, ki je pogoj za to, da bo petje res dvakrat molitev, iskren pogovor z Bogom; pogovor, ki bo izviral iz človeka, iz njegovega duhovnega stanja, iz njegovih pristinih občutij in potreb.

V tem sestavku mislim govoriti samo o vsebini naših pesmi. O glasbeni plati, ki ni nič manj pomembna, naj pišejo tisti, ki so zato usposobljeni.

Če hočemo to povedati malo pretirano in poplošno, bi morda rekli: Naše pesmi izvirajo v glav-

nem iz dobe baroka in romantike, kakršna je pač bila naša vernost v preteklih stoletjih. Zato v njih vse vrvi od čustev, globokih, lepih, zaupljivih, otroških. Včasih to prehaja malo že v sentimentalnost, tu in tam celo v cmeravost (»Ko srce medli, v solzah se topi«... smo prevedli lepo latinsko himno. Ali: »Marija, k tebi uboge reve mi zapuščeni vpijemo. Objokani otroci Eve v dolini solz zdihujemo!«)

Radi naglašamo, da smo Marijin narod, in to utemeljujemo z marijanskim poudarkom v naši cerkveni in ljudski pesmi. Prav zato, da bi ta pohvala bila bolj zaslužena, bi bilo dobro pregledati naše marijanske pesmi, zlasti tista mesta, kjer je Marijina vloga podana preveč preprosto, recimo kot nekakšna čudežna rešitev za probleme, ki jih rešuje medicina, agrikultura, pedagogika itd. Danes na sploh ne molimo več toliko za lepo vreme, dobro letino, varstvo pred boleznimi kot nekoč. Saj ta vprašanja rešujemo sami s pomočjo imenovanih veščin. Naše dosedanje pojmovanje Marije je bilo morda preveč »priprošnjiško«. V Mariji in svetnikih in morda celo v samem Bogu smo preveč gledali pomočnike za časne zadeve. To nam je danes precej tuje in tako vernost imamo po pravici za znamenje duhovne nedoraslosti.

Ne smemo pozabiti na stilne nedognanosti. Recimo na razna mašila (ti, oh, glej, in pa) ali na druge načine, s katerimi so si nevesči pesniki pomagali pri izdelovanju vrstic in rim (»Ti krmi ga v valovih«... kaj le pomeni pri nas beseda »krmiti«?)

Vse to in še kaj drugega moti današnje ljudi. Pаметen človek zaradi tega vseeno ne bo zametaval našega cerkvenega pesništva. Razumel bo, da je vse to pač odraz nekdanjih časov. To so arhaizmi, a prav arhaizmi in z njimi združeni primitivizmi zelo pristno izražajo podobo svojega časa. Podobno kot danes posebej cenimo in zbiramo primitivno plastiko in sploh izraze folklorne umetnosti, bomo cenili take izraze cerkvene poezije. A tudi brez ozira na folklorno vrednost ima naša ljudska in cerkvena poezija v sebi toliko zakladov in tako dognanih stvaritev, da nikomur ne bi smelo priti na um, da bi to zametaval.

Razvoj se pa zaradi tega ne sme ustaviti pri 19. ali celo 17. stoletju. Vernost mora kot rodovitno drevo poganjati vedno nove cvetove in sadove.

Nova liturgija ne more natakati svojega novega duha v stare mehove. Nujno bo treba najti nove pesniške in glasbene oblike za nova občutja, ki morajo prevevati novega kristjana.

Nekaj poskusov smo v tej smeri že storili. Naj nas ne moti, če se stvar vselej ne posreči. Od mnogih cvetov bo vendarle ostalo nekaj zrelih sadov. Če prelistamo dela naših skladateljev recimo iz prejšnjega stoletja, nas bo začudilo, kako malo njihovih pesmi je pravzaprav ostalo v rabi; a prav po tistih nekaj posrečenih dosežkih smo postali znani kot ljudstvo, ki svojo pobožnost izraža s petjem. Tudi novi poskusi bodo, upamo, utrdili to dejstvo.

Vsekakor si bo treba dodobra prisvojiti duha nove liturgije. Ni vsak, ki zna nekaj načel nove liturgije in jih skuša izraziti v pesmi, zato že tudi pesnik nove liturgije. Novo liturgijo je treba globo-

ko doživeti, si jo dodobra prisvojiti, šele potem bo privrela iz pesnika in skladatelja s prepričljivo osebno govorico in šele potem bo v drugih vernikih zbujala resonanco istih občutij.

Te nove pesmi se bodo morale organsko vrsti v novo bogoslužje — kot vstopne, darovanjske, obhajilne itd. pri maši, a tudi za poroko, krst in pogreb bo treba ustvariti kaj primernega. Prav bo, če bomo pri maši peli psalme z odpevi iz stare zaveze; včasih bo pa bolje in našim ljudem bliže, če bomo iste misli, ki psalme delajo tako moderne — doživetje Boga v naravi, v njegovem posegu v zgodovino in človeško usodo — podali tudi na bolj moderen, sedanjemu človeku bolj primeren način. Tako bogoslužja ne bo doživljal kot nekaj, kar bi bilo življenju odtujeno, ampak kot središče in vir življenja, prežarjenega z vero.

Veliko več poudarka kot doslej bi morali dati prvim trem molitvenim namenom: občudovanju in čiščenju Boga, zahvaljevanju in zadoščevanju. Tudi prošnja za pomoč bo seveda ostala, a ta pomoč bo vedno bolj usmerjena v tisto, kar presega naše duhovne moči: da pride k nam božje kraljestvo, da nam Bog odpusti naše grehe in nam podeli razumevanja za pomanjkljivosti bližnjega.

Čiščenje Boga, ki je vedno v prvem namenu vsake molitve, se bo v naši kozmični dobi veliko bolj kot doslej izražalo v himnah božjemu veličastvu, kakor se nam kaže v naravi, v skritih silah morja in vetrov in rek in atomov in neizmernih svetilj, v skrivnostni ubranosti cvetja in gora in vseh bitij. Taka poezija bo začudeno ugotovila, kako blizu je psalmom stare zaveze in tudi knjigi Razodetja nove zaveze.

Zdi se, da bo še ena misel močno prisotna v novem cerkvenem pesništvu: božja ljubezen, kolikor je prisotna v človeški ljubezni. Bratstvo med ljudmi vseh razredov in narodnosti, zavzetost za vsakega brata in sestro te naše božje družine, ljubezen, ki se pleče med starši in otroci, med možem in ženo, med (zakaj ne?) fantom in dekletom, preprostost, neposrednost, pristnost in odprtost, skratka bistvena značilnost evangelija — to bo tista najgloblja in najbolj sveža lepota, s katero bo novo cerkveno pesništvo vžigalo bolj kot z ne vem kako umetelno kovanimi proizvodi.

Mnoge naše in tuje popevke zasledujejo te cilje in nekaterim se je to že kar posrečilo. Za nekatere je škoda, da imajo katero od omenjenih hib in bilo bi želeli, da jih avtorji, dokler so še živi, pregledajo in sami popravijo.

Za primer nam je lahko uspeh, ki ga žanje glasbena skupina GEN ROSSO. V Ljubljani so nastopili že dvakrat pred tisočglavo množico starih in še bolj mladih, vernih in nevernih, in so vse navdušili s svojo poezijo, ki zelo ustreza, mislim, sodobnim zahtevam.

To nam zagotavlja, da bo tako pesništvo tudi v naprej ne samo vzdrževalo pobožnost vernih, temveč bo pritegovalo tudi tiste, ki so v duši polni plemenitih teženj in bodo ob taki poeziji prav v krščanstvu prepoznali svojo lastno dopolnitev.

Pogovor o mladinskem zasedanju Federalistične unije evropskih narodnih skupnosti

V Sesljanu pri Trstu je bilo 9. in 10. oktobra zasedanje mladinske komisije Federalistične unije evropskih narodnih skupnosti (UFCE). Poleg drugih točk je dnevni red predvideval seznanitev udeležencev s položajem slovenske narodne skupnosti v Italiji. O tem je poročal Ivo Jevnikar; njega smo tudi naprosili, da bi nam povedal kaj več o srečanju.

Bi nam, prosim, orisal potek srečanja?

Zasedanje mladinske komisije UFCE je bilo posvečeno predvsem notranjim vprašanjem. Mladinski odsek je bil včasih tesno povezan z ostalo organizacijo. Na zadnjem zborovanju pa so člani sklenili, da izdelajo lasten pravilnik in da razvijejo samostojnejše delovanje. Zato je bila najprej na vrsti razprava o pravilniku. Določili smo posebno komisijo, ki mu bo izdelala osnutek. Tega bo predložila na velikonočnem zasedanju, ki se bo vršilo na Koroškem.

Omenil si zasedanje na Koroškem. Če se ne motim je bilo podobno zasedanje lani v Nemčiji.

Da, mladinska komisija pripravlja vsako leto zasedanje oziroma seminar, na katerem je govor o vprašanjih, ki so za manjšine važna. Poleg tega so na programu seveda tudi notranja vprašanja.

Katera bo tema prihodnjega seminarja?

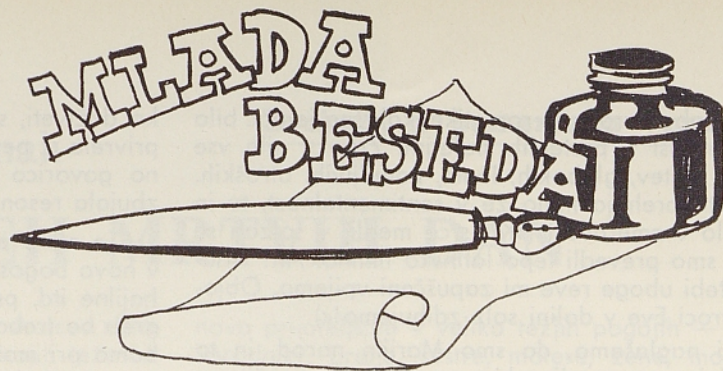
Prav o tem se je veliko govorilo v Sesljanu. Zedinili smo se za tale naslov: Možnosti samoohranitve narodnih manjšin. Odbor bo poiskal primerne predavatelje, povabil bo tudi irsko poslanko v angleškem parlamentu Bernadette Devlin. Z njeno udeležbo bi seveda seminar veliko pridobil, vzbudil bi tudi večjo pozornost pri oblasteh.

Kaj pa finančna stran?

To je povsod pereče vprašanje, ki ga bo skušal rešiti predsednik.

Predsednik je Slovenec, kajne?

Sedanji predsednik je dr. Filip Warasch.

Evelina Jeza

DAVOR SP

Davor je bil majhen svetlolas fantiček. Star je bil osem let. Njegov zmeraj nasmejani obrazek je osrečeval očeta in mater. Imel ju je zelo rad in tudi onadva sta ga nadvse ljubila. Pazila sta, da mu ni ničesar manjkalo.

Z očetom sta bila velika prijatelja. Večkrat sta hodila skupaj na lov. Med potjo sta se pogovarjala in včasih tudi kaj zapela. Davorjev oče je znal veliko pesmi. Družbo jima je delal Dick, velik nemški volčjak. Na gmajni je Davor rad opazoval očeta, kako si je snel puško z ramen in jo nabil. Nato sta se začela plaziti med redkimi grmi in prežala, odkod se bo pojavil kak zajec. Skoraj vedno sta kakšnega ustrelila in oče je zadovoljno dejal Davorju: »Pa bo spet zajčja pečenka za večerjo.«

Davor je imel rad živati in bi gotovo nikomur ne dovolil, da bi streljal zajce, ko bi to ne bil njegov oče. Očeta pa je ljubil nad vse, kar je njegov ata naredil, je bilo zanj sveto.

Nekega popoldneva se je Davorjev oče odpravljal na pot. Davorja pa ni hotel vzeti s seboj in mu tudi ni hotel povedati, kam se odpravlja. Bil je zelo redkobeseden.

»Ata, kdaj se boš vrnil?« je spraševal Davor.

»Ne bom se več vrnil,« je rekel oče.

Davor je zajokal in ga milo prosil, naj ostane ali pa naj ga vzame s seboj, a oče se ni hotel vdati.

»Odidi že vendar in ne muči mi več otroka,« je ostro rekla mati. V njenih očeh pa so se blestele solze in glas se ji je tresel. Zajokala je. Davor ni mogel razumeti, kaj to pomeni in zakaj mama joče, oče pa je tako molčeč in mračen kakor še nikoli.

Tedaj je oče vzel kovček s tal in hotel oditi. Že je držal za kljuko.

»Ata, kam greš? Zakaj potrebuješ tako velik kovček?« je boječe vprašal Davor.

»Ti tega še ne moreš razumeti, Davor,« je rekel oče. »Razumel boš, ko boš večji. Zdaj pa je bolje, da ne sprašuješ.«

Pobožal je Davorja po laseh in zaprl vrata za seboj.

Davor je slišal, kako je mama v sobi na glas zajokala. Šel je k njej in jo skušal tolažiti, ona pa je jokala kar naprej.

»Kaj je, mama? Kaj se je zgodilo? Kam je šel oče?« je spraševal Davor. Ona pa je le molčala in jokala.

Drugi dan je spet jokala in Davor je spet spraševal.

»Ti tega ne razumeš. Si še premajhen,« je rekla mama.

»Saj nisem več majhen. V šolo že hodim,« je ugovarjal Davor. »Povej mi!«

»Povedala ti bom, ko boš bolj velik. Do takrat pa nič ne sprašuj.«

»Kdaj se bo vrnil ata?«

»Ne bo se več vrnil.«

Davor je ostrmel.

OZNA BOLEČINO

»Ne bo se več vrnil? Zakaj se ne bo več vrnil?«
»Ker ne more biti več pri nama.«
»Zakaj ne more biti več pri nama?«
»Saj sem ti rekla, da si še premajhen, da bi razumel.«
»Ali ga nikoli več ne bo domov?«
»Nikoli več, Davor.«
»Ali ga ne bom nikoli več videl?«
»Včasih ga boš že še videl.«

Davor pa ji ni verjel. Saj ni mogoče, da se oče ne bo nikoli več vrnil in da se ne bosta nikoli več igrala, nikoli več šla skupaj na lov in prepevala. Zdelo se mu je, da je tudi Dick žalosten. Ležal je na preprogi in zateglo cvilil. Čutil je, da nekaj ni v redu.

Toda Davor je čakal zaman. Oče se res ni več vrnil. Še je spraševal mamo, ona pa mu je končno odgovorila.

»Ne bo se več vrnil k nama. Ločila sva se.«

Tedaj se je Davorju začelo jasni, kaj se je pravzaprav zgodilo. Spomnil se je, kolikokrat se je ponoči zbudil in slišal iz kuhinje ali iz spalnice pritajen mamin jok, očeta pa ni bilo doma. Včasih pa je bil doma in tedaj je bilo čuti tudi prepir.

Nekoč je slišal očeta, kako je zakričal: »Teh očitkov ne morem več prenašati.« Včasih sta se mama in oče prepirala že zvečer, ko Davor še ni spal, in tedaj je oče jezen vstal in odšel, rekoč: »Dovolj mi je tega!«

Po takih dogodkih je bila mama vedno zelo tiha in dobra z Davorjem. Trudila se je, da bi se smehljala in se delala, kakor da se ni zgodilo nič posebnega. Tudi Davor je kmalu pozabil na vse, posebno če sta šla z očetom spet na lov in je bil oče dobre volje ter zgovoren z njim.

Zdaj pa očeta ni bilo več in mama je jokala še mnogo pogosteje kot prej. Davorju se je zdelo, da bi bilo bolje, če bi se oče in mama prepirala. Bi bil oče vsaj spet doma.

Davor zdaj zvečer ni mogel zaspati. Včasih je vstal, in če je opazil, da je v kuhinji še luč, je potihem odprl vrata in videl, kako mama sloni z glavo na mizi in joka. Nekoč je slišal, da je mrmrala: »Vrni se! Vrni se! Ne veš, kako te z otrokom potrebujeva!« Davor bi bil rad stopil k njej in jo potolažil, pa ni vedel, kaj naj ji reče. Pa tudi sram ga je bilo. Mama gotovo ni hotela, da bi on prisluškoval.

Očeta pa ni bilo nikoli več nazaj. Čez mnogo časa je šele prišlo njegovo pismo. Bilo je naslovljeno nanj, na Davorja. Mama mu ga je dala, ko je prišel iz šole. V pismu mu je oče razložil, da sta se z mamo ločila, ker se nista razumela. Vabil je Davorja, naj ga obišče. Davor pa ni hotel. Pisal je očetu, naj pride spet nazaj, da mama ne bo več jokala in da bosta šla spet na lov in bo lepo. Toda oče se ni vrnil nikoli več.

Davor je doraščal, postal je velik fant, a v srcu je še vedno nosil rano, ki se mu ni hotela zaceliti. Nikoli ni pozabil, kako mu je bilo hudo, ko je bil majhen in sta ostala z mamo čisto sama.

V časopisju smo brali, da ste ustanovili posebno delovno komisijo. S čim se bo pravzaprav bavila?

V glavnem z dvema vprašanjema: propagando in razmerjem med ideologijami in življenjem narodnih skupnosti. V komisiji bodo strokovnjaki iz različnih narodnih manjšin.

Koliko članov se je udeležilo zasedanja?

Kljub važnosti srečanja, je bilo prisotnih le malo članov. Poleg predsednika in tajnika, so bili zastopani le Danci iz Nemčije ter Slovenci s Koroške in Tržaške.

Kdo je v unijo vpisan?

Točnega pregleda nimam. Vsekakor so do novega pravilnika člani mladinci iz organizacij, ki so članice UFCE. V tej organizaciji so predstavniki, ki gredo od Južnih Tirolcev do Škotov. Vse manjšine pa niso zastopane.

Rekel si: do novega pravilnika. Bo nastopila potem kaka sprememba?

Vse članice zveze »starejših« nimajo mladinskih odsekov. Vpisane so le formalno in ne sodelujejo. Po novem pravilniku naj bi bile članice mladinske UFCE vse mladinske organizacije manjšin, ki se vpišejo, delujejo in plačujejo članarino. Ker bo tako v zvezi tudi po več organizacij iste narodnostne skupnosti, je nastopilo vprašanje, kako bo z glasovi pri raznih odločitvah. Odbor je sklenil, da ima vsaka narodnostna skupnost na razpolago po tri glasove, ki si jih včlanjene organizacije pravilno razdelijo.

Katera društva Slovencev v Italiji so včlanjena v UFCE?

Če se ne motim le Slovensko ljudsko gibanje, ki sem ga na srečanju v Sesljanu zastopal. Primerno bi bilo, da se poveže v zvezo čim več slovenskih organizacij. In ne le iz Trsta.

Ob uradnem delu zasedanja je bilo tudi srečanje s predstavniki nekaterih skupin v Trstu

To je omogočil dr. Filip Warasch, ki je poiskal zveze s povabljenimi osebam, in nabrežinski župan dr. Legiša, ki je udeležence zasedanja pogostil. V soboto, 9. oktobra, je bila v Sesljanu večerja, ki so se je udeležili omenjeni posamezniki. Zbor »Fantje izpod Grmade« je zapel nekaj pesmi in razvil se je pogovor z udeleženci zasedanja. Slovenci smo jim skušali prikazati položaj slovenske manjšine v Italiji.

Ivan Peterlin

MERJENJE SIL NA ŠPORTNIH IGRIŠČIH

Športna manifestacija pri nas

Športno merjenje sil »v velikem« pomeni za mednarodni šport svetovni dogodek, za naš slovenski svet pa pomenijo vsakoletne športne igre naš veliki športni praznik. V letošnji lepi športni jeseni so se merile sile slovenskih atletov na številnih igriščih, v igri z žogo, v skokih, v veslanju, namiznem tenisu, v šahu... Ta košček našega sveta je oživel, na njem so se merile mlade sile in fizične sposobnosti ter spretnosti mladih teles.

Letošnje športne igre so bile že dvanajste. Za našo revijo bi bilo preobširno, pisati o vseh dosežkih. Zato bomo navedli samo uvrstitev, ki so si jo priborila športna društva in posamezniki.

Med društvi sta dosegli največ točk **Kras - Sokol**, ki sta skupno nastopili. Za njima je openski **Polet**, nato

pa **Škamperle**, ki po točkah precej zaostaja za prvima dvema.

Naslov najboljšega športnika sta si priborila **Ivan Peterlin** med moškimi in **Sonja Miličeva** med športnicami. Pri moških sledita **Edi Bole** in **Igor Sancin**, med športnicami pa **Silvana Vesnaver** in **Kristjana Baldassi**.

Ko našim športnikom čestitamo k dosežkom in športnim društvom in organizatorjem teh iger k lepemu uspehu, želimo, da bi športno življenje zaživel tudi tam na Tržaškem, kjer ga morda še letos ni bilo. In naj bodo 13. športne igre prihodnje leto spet korak naprej v plemeniti tekmi zdravih mladih sil.

Nekaj vtisov o evropskem odbojgarskem prvenstvu v Italiji

Iz športne zgodovine vemo, da so odbojko, to najbolj spektakularno skupinsko igro prinesli v Evropo takoj po prvi svetovni vojni ameriški vojaki. To igro so z zanimanjem in navdušenjem sprejele vzhodne evropske države, največ Češkoslovaška in Rusija. Zato ni nič čudnega, če je stara tradicija tudi tokrat obveljala in so tako v moški kot v ženski konkurenci osvojile najboljša mesta prav države Vzhodnega bloka.

Evropsko odbojgarsko prvenstvo je za nami. Naj omenim najprej zmagovalca: tako v moški kot v ženski konkurenci je naslov povsem zaslužen romal v Sovjetsko zvezo. Naj povem tudi, da so pred približno dvema mesecema oba mladinska naslova v Barceloni prav tako povsem zasluženoma osvojili prav Rusi, ki so tako ponovno dokazali, da jim upravičeno pripada naslov najboljše evropske odbojgarske šole.

Oglejmo si najprej ženski del turnirja!

Sovjetinje so s svojo igro dokazale, da praktično v Evropi nimajo resnejših nasprotnikov. To dokazuje tudi dejstvo, da v celem prvenstvu niso izgubile niti niza. Toda pustimo zmagovalke in pogledajmo rajši državni reprezentanci, ki nas pobleže zanimata. Nedvomno so Italijanke na tem prvenstvu dosegle povsem zadovoljiv uspeh. Njihovo osmo mesto jasno pričča, da se kakovost italijanske odbojke iz leta v leto veča. Vendar moramo pripomniti, da s prikazano igro italijanska odbojka, kljub optimističnim napovedim italijanskega trenerja Bellagambia, še ne sodi v vrh najboljših evropskih šesterk.

Jugoslovanke so na tem prvenstvu osvojile štirinajsto mesto. To si lahko razlagamo kot neuspeh, vendar mo-

ramo pripomniti, da je Jugoslavija poslala na to prvenstvo zelo pomlajeno šesterko. Cilj jugoslovanskih trenerjev je bil predvsem ta: nabrati si čimveč izkušenj, zato je štirinajsto osvojeno mesto že kar dober uspeh.

Tudi moška šesterka Sovjetske zveze je osvojila zlato kolajno, vendar moški reprezentanti niso imeli tako lahkega dela, kakor so ga imele njihove sorojakinje. To trditev potrjuje tudi dejstvo, da so Čehi le za las izgubili prvo in so se uvrstili na drugo mesto in to zaradi enega samega izgubljenega seta razlike. Ista usoda je doletela tudi Romune, ki so bili slabši od Rusov le za dva izgubljena seta, sicer pa z istim številom točk. Tretje mesto je torej pripadlo reprezentanci Romunije, ki je v glavnem pripravila največje presenečenje velikega finala. Romuni so izgubili le eno tekmo in to le proti Rusom. V izločilnem delu turnirja so Romuni po zelo neprepičljivi zmagi nad Italijani zapustili v Turinu zelo medel vtis. Šele v finalu so dokazali česa so zmožni, saj so skorajda brez težav »matirali« bolj kvotirane svetovne prvake — Vzhodne Nemce in pa Čeha. Ostale tri ekipe, ki so si priborile vstop v finale in sicer Vzhodna Nemčija, Madžarska in Poljska so igrale vlogo pravih outsiderjev.

Oglejmo si pobleže finalno skupino.

Kljub temu, da je Sovjetska zveza osvojila naslov predvsem po zaslugi boljšega kvocienta v setih, lahko mirne duše trdimo, da je Sovjetska zveza prikazala najzrelejšo in najpreudarnejšo odbojgarsko igro. Ta šesterka je igrala duhovito, fintirano in je pokazala tudi najsilnejšo

igro. Ruska ekipa razpolaga z odličnimi veznimi igralci, katerim gre morda tudi največja zasluga za osvojeni naslov. Poleg tega pa ima v svojih vrstah tudi odlične nevzdržne tolkače, da omenim samo Egima Tchoulaka, Valerija Kravtčenka, ki so obenem tudi nepremostljivi v obrambi, saj je njihov »blok«, pravi živi zid, le redkokdaj prepustil nasprotnikovi ekipi, da bi prodrila v rusko obrambo.

Tudi češka odbojka upravičeno sodi v sam svetovni vrh. Njihov delni neuspeh na evropskem prvenstvu si lahko razlagamo z dejstvom, da so češki reprezentanti po prestižni in morda celo do takrat nepričakovano lahki zmagi nad svetovnimi prvaki Vzhodnimi Nemci, ostali del finalnega turnirja zaigrali pod psihičnim pritiskom morda preveč dekoncentrirano in z mero treme pred nadaljnimi težkimi srečanji. Vendar Čehi, katere je brez hibno vodil eden največjih svetovnih odbojgarskih strokovnjakov Karel Laznička, lahko z zaupanjem gledajo na bodoče nastope, saj imajo v svojih vrstah enega najboljših veznih igralcev Drahomirja Kovdelko in pa izrednega igravca, »velikana« Pavla Schenka, o katerem lahko trdim, da je bil v zmagoviti tekmi s Sovjetsko zvezo odločilni igravec.

Tretje uvrščena romunska reprezentanca se je za to prvenstvo temeljito pripravila. Če gledamo na igro, potem lahko mirne duše trdimo, da so Romuni pokazali najboljšo in najbolj elastično obrambo, ki je bila obenem tudi njihovo glavno orožje. Vendar ne smemo prezreti dejstva, da je ekipa skorajda neustavljiva tudi na mreži. Naj omenim samo »silno« tolčene žoge kapetana Udistanuja, Barte in Schreiberja, katere je, za nasprotnike s skrajno fintiranimi podajami, zalagal eden najboljših veznih igralcev, kar jih pozna evropska odbojka, Stamate Marijan. Iz razgovora z Udistanujem sem izvedel, da je romunska ekipa mlada; večina so 22-letni igralci, nekateri celo mlajši, ki si bodo tekom tega leta nabrali še toliko izkušenj, da ne bi smela imeti romunska ekipa prihodnje leto v Franciji posebnih problemov za vstop na olimpijski turnir.

Največje razočaranje turnirja so pripravili Vzhodni Nemci. Potem ko so z izredno igro na kvalifikacijah za vstop v finalni del turnirja po zelo razburljivi in izrazito agonistični tekmi izločili iz nadaljnega tekmovanja svetovne podprvake — Bolgare, ni nihče pričakoval tako slabega in skorajda katastrofalnega nastopa v finalu. Da se

blesteča zvezda vzhodnonemške odbojke nagiba k zatonu, nam je v Milanu prepričljivo pokazala njihova nekonstruktivna skupinska igra, pa čeprav so se Nemci vse leto pripravljali za nastop na evropskem prvenstvu in imajo v svojem moštvu izredne igralce, da omenim samo Weiseja, izrednega Schumanna in Schneiderja. V nemškem moštvu je razočaral Arnold Schulz, ki je bil lani na svetovnem prvenstvu proglašen za najboljšega tolkača.

Peto, oziroma šesto mesto Madžarske in Poljske je po njihovi prikazani igri povsem zaslužno. Pri Madžarih je tudi tokrat odlično zaigral 34-letni Mihaly Tatar, ki je v Milanu že 260-tič branil barve svoje države. Nemalo je razočaral najvišji igravec turnirja (2,03 m) Laszlo Buzek. Tudi Poljaki so razočarali, dokazali so, da so se za to prvenstvo površno pripravili, igralci sami pa so zaigrali daleč pod svojimi sposobnostmi.

Poglejmo za zaključek še nastop jugoslovanske in italijanske reprezentance. Jugoslovani so popolnoma razočarali. Njihovo dvanajsto osvojeno mesto ni realno. Od sedmega do dvanajstega mesta je ta šesterka izgubila vse preveč tekem. Ta katastrofalni nastop pa lahko opravičimo z dejstvom, da so Jugoslovani računali na vstop v finale. Izključitev jih je moralno in psihično pritisnila k tlom.

Tudi Italijani so šli na evropsko prvenstvo z velikimi in dokaj optimističnimi upi. Toda na kvalifikacijah jim je prekrizala račune Romunija. Na račun te tekme se je dvignilo mnogo polemik, ki se do danes niso potihnile. Italijani krivijo za ta neuspeh sodnike, ki so v odločilni tekmi z Romunijo res zagrešili nekaj napak. Zdi se nam pa neumestno govorčenje predsednika italijanske odbojgarske zveze Giannozzija, češ, da je Romunija tako rekoč pred nosom italijanski šesterki odnesla bronasto medaljo. Na finalnem delu turnirja so Romuni igrali odlično, brezhibno, skrajno učinkovito in prepričljivo. To so lastnosti, ki jih italijanska državna reprezentanca morda predvsem zaradi tega, ker se na mednarodnem polju še ni uveljavila, absolutno nima. Osvojeni svetovni naslov na turinski Univerzijadi je marsikoga preslepil. Pripomniti moram, da so v Turinu igrale vse drugačne šesterke. Bile so to morda druge, oziroma tretje postave velikih svetovnih odbojgarskih sil, katere je Italija takrat tudi zaslužno premagala. Postavljati italijansko odbojko v sam evropski vrh pa je za danes nemogoče, saj je tako gledanje povsem nerealno in nestrokovno.

Merjenje moči na športnih igrah

Mladika

Mojca Rant

MAJDA, MAJDKA, MAJDICA

Motto:

Oh, mladost ti moja,
kam si se zgubila...

Kdo ima kar tri imena, če ne naša Majdka? In kako tudi ne, ko je najmlajša in zato najbolj mamičina. No, pa tudi pridna je. Čeprav je še tako majhna, prva teče, če mama kaj potrebuje.

Pa je mama kuhala golaž za večerjo: »Naj gre eden po čebulo pod streho!«

Majdka je že tekla. Mračilo se je že in pod streho je bilo že temno. Stopnice, ki so peljale na podstrešje, niso imele na vrhu ograje. Majdica je stopila preveč na kraj in padla navzdol na svili. Krik! Mama je planila po stopnicah in prinesla jokajočo punčko v kuhinjo.

»Padla sem!« je jokala. Zadaj na glavicu je imela prebito, drugače ni bilo kaj videti, a bila je vsa omamljena. Ko pa se je dvignila, ji je glavicu čudno omahnila. Vsa v strahu je bedela mama vso noč pri njej. Zjutraj navsezgodaj sta jo peljala z atejem v bolnišnico. Majdica ni nič jokala, tudi tedaj ne, ko jo je bolniška sestra vzela v naročje, da jo odnese.

»Ko bom zdrava, bosta pa plisla pome,« je rekla.

Precej časa je minilo, da se je čisto pozdravila in postala prejšnja vesela punčka.

Čeprav še tako majhna, je imela Majdica že izbrano birmansko botro. Bila je mamina prijateljica Milena. Doma je bila v mestu. Ko je prihajala na obisk, je vedno ujčkala še čisto majhno Majdico in pravila, da ji bo botra. Kadar je prišla, je Majda vedno dobila kaj sladkega, ali rutko z velikimi modrimi pikami, ali predpasniček s pisanimi metuljčki. Najbolj pa je bila Majdka srečna, ko je dobila ob vrnitvi iz bolnišnice od botre dežnik. Pa nikar ne mislite, da je bil to kakšen navaden dežnik, mogoče še črn! To je bil majhen, čudovit dežniček. Imel je slonokoščeno kljukico. Bil je rdeč in zlato rumen, najlepše mavrične barve so se zlivale ena v drugo. Ko ga je Majdica razpela nad seboj, je postala kot princeska iz pravljicne dežele, vsa ožarjena z zlato svetlobo.

»Oh,« je rekla, »da bi šel jutri dež, ko bom nesla pošto k sosedovim; imela bi dežnik!«

Ko se je Majdka zjutraj zbudila, je pa sonček kot nalašč že poplesaval po njeni posteljici. »No, sonček, ti kar sij,« je rekla, »jaz bom pa vseeno imela dežnik!«

»Joj, Majdka,« je rekla soseda, »kako lep dežnik imaš! Pa saj ne gre dež!«

»Pa lahko začne!« se je odrezala Majdica in nagajivo kukala izpod dežnika.

Majdica je imela rada vse sestrice in bratce, posebno pa Tinčeta, ki je bil leto pred njo in sta se vedno skupaj igrala. Pa je pričel Tinče hoditi v šolo. Joj, je bilo Majdi dolgčas!

»Mama, bo kmalu prišel Tinče?«

»Ne bo ga še kmalu,« je rekla mama, »mu boš pa šla naproti!«

Majdica ni čakala dolgo, kar šla je. Od doma do šole je bila cela ura. Šla je in šla, pa Tinčeta ni bilo. Bala se ni ne gozda ne psičkov, ki so lajali pri hišah. Stegnila je roko in zaklicala: »Kuža!« in že je vsak pritekkel mahljaje z repom k ograji in se ji dobrikal. Tudi za pot je vedela, saj je bila z mamu, ko je ta vpisala Tinčeta v šolo. Tako je prišla do šole in stopila v vežo.

Iz razreda je bilo slišati otroke. Čez čas je stopil učitelj ven in zagledal pred vrati Majdico.

»Si prišla komu naproti?« je rekel. »Kar noter stopi, boš tukaj počakala.«

Sedla je k veselo nasmejanemu Tinčetu. Pozorno je poslušala učitelja. Doma pa je rekla mami: »Otroci so sitni in nič ne znajo!«

Sedaj ni hodila več Tinčetu naproti, doma pa se je z njim učila. Mama ji je morala kupiti zvezke in pisala sta skupaj. Kar se je naučil Tinče, se je naučila Majdica. Kmalu je lepše pisala, pričela je že brati. Brala je Tinčovo čitanko. Pomladi je že pisala kartico botrici za god. Drugo leto je pričela hoditi v šolo. Pa ji je rekla učiteljica: »Veš, Majdica, s teboj pa res nimamo kaj početi v prvem razredu, kar v drugega boš hodila!« Tako sta se s Tinčetom spet skupaj učila in to je bilo dobro. Ker Majdica ni odnehala prej, da je tudi Tinče vse znal, kar je bilo treba. Bila je zelo razumna punčka. Če si jo pa vprašal, kaj bo, ko bo velika, je odvrnila: »Ko bom velika, bom pa mama!«

Skrb za manjšino

Poleti je Koroško obiskala danska manjšina, ki živi v Nemčiji. Med razgovori o njenem življenju v Nemčiji je bilo slišati, da jih matična Danska tudi finančno podpira. Padla je celo številka: 140 milijonov letno. Pa se zaradi tega v Nemčiji nihče ne razburja, celo veseli so, da se s tem denarjem odpira industrija v obmejnih krajih. Industrija, ki ostaja v rokah domačih ljudi, ne pa tako kot pri nas, ko celo delovno silo uvažajo.

Najstarejši Slovenec

1. septembra je v San Franciscu v ZDA slavil svoj stoprvi rojstni dan koroški rojak, duhovnik, zavedni Slovenec, borec za Koroško, Jurij Trunk. Ime Jurija Trunka je tesno povezano z usodo Koroške. Dasi je moral zapustiti svojo ožjo domovino, je ostal z njo tesno povezan. Ob njegovem visokem jubileju ga tudi mi pozdravljamo z najboljšimi željami.

Netenje nestrpnosti

O zgodovini kulturnih narodov zavzemajo duhovniki zgodovinarji častno mesto. Objektivni zgodovinar tega ne bo mogel priznati sedanjemu župniku pri Gospe Sveti na Koroškem. Že pred leti je neokusno napadel poslanstvo in delo svetih bratov Cirila in Metoda, papeža Janeza XXIII. in vse, kar je v zvezi s slovenstvom na Koroškem. V svojem najnovejšem pamfletu predlaga celo, naj tisti, ki hoče biti na Koroškem Slovenec, pobere šila in kopita in gre čez Karavanke. S tako miselnostjo dokazuje župnik Mucher, da je že pozabil, da je razisem doživel svoj polom, da je nasilje, izganjanje ljudi z lastnih domov, genocid. Najbolj klavrno sliko pa kaže župnik Mucher s tem, da ne priznava niti nemških zgodovinskih virov. Viri za staro slovensko zgodovino so nemško pisani in Mucher jih več ne priznava, oziroma jih v XX. stoletju drugače razlaga, kot so jih doslej pojmovali resni zgodovinarji.

Mucher seje razdor in podžiga narodnostno mržnjo. Najraje skrbi, da bo največja božjepotna cerkev na Koroškem lepše oskrbovana, zgodovino pa naj pusti bolj spretnim, objektivnim in resnim zgodovinarjem. Kaj poretče k temu celovski škof? Bo zopet slabič, kot že tolikokrat, in bo zopet molče pristal na ta pamflet, kot pred leti na potvorbo pastirskega lista avstrijskih škofov, prirejenega za koroške vernike, da ne bi čutili rehabilitacije sv. Metoda. Škof je dolžan spregovoriti, pa naj bo prilično ali neprilično, sicer bodo vpili kamni!

Župnik Mucher bi se lahko naučil biti stvaren in realen od nemškega kanclerja.

Kancler na kolenih

Nemški kanclerji prehajajo v zgodovino kot močne, nasilne in nadute osebnosti. Preteklega decembra pa smo videli po televiziji in po časopisih vseh vrst nenavadno sliko — kancler na kolenih. Sedanji nemški kancler Willy Brandt se je ob obisku v Varšavi, s cvetjem v rokah kleče poklonil pred spomenikom nedolžnih žrtev nacizma.

Edinstveni zgodovinski dogodek je presunil množice, ki niso mogle doumeti te humane geste nemškega kanclerja. Politika nima ničesar skupnega s čustvi. Ta pozna le mrzle račune in koristi. Toda Willy Brandt je pokazal, da ni pristaš takega političnega pojmovanja. Kancler Zvezne nemške republike, ki je pokleknil pred spomenikom nacističnih žrtev, ni prišel na Poljsko kot turist ali kot zasebnik. V tisti uri je bil predstavnik ne sicer vseh Nemcev, gotovo pa vse nedavne nemške preteklosti. V tem primeru je preteklost istovetna s strašno — nečloveško krivdo. To krivdo je Brandt izpričal na kolenih. S to gesto je prosil odpuščanja za vse tiste, ki so se umazali z grozodejstvi in vrgli krivdo na ves nemški narod. S to gesto je nemški kancler dvignil politiko nad sfero mrzle preračunljivosti na stopnjo morale in humanosti. O tej Brandtovi gesti bodo še govorili, ko se bo že pozabilo na poljsko-nemški sporazum. Prvič v zgodovini je nemški politik našel pogum, da je pokleknil pred nedolžnimi, pred žrtvami, ki so moralno zmagale nad nasiljem.

Nobelova nagrada za mir, ki jo je kancler Brandt prejel pred dnevi, postavlja ta dogodek še prav v posebno luč.

Msgr. Moretti - sin slovenske matere

Msgr. Giovanni Moretti, do sedaj svétnik apostolske nunciature na Dunaju, je bil imenovan za pronuncija na Tajskem (v Siamu) ter apostolskega delegata Sv. stolice v Laosu, Malajziji in Singapuru. Obenem je postal naslovni škof. Za škofa je bil posvečen na misijonsko nedeljo, 24. oktobra, v svojem rojstnem kraju Meina ob Lago Maggiore.

Msgr. Moretti je po materi slovenskega rodu. Njegova mati je bila Jera Pertnač, rojena v Dobrovi, župnija Brestanica ob Savi (nekdanji Rajhenberg). V času prve svetovne vojne je bila v službi v Trstu, kjer se je poročila z italijanskim zidarjem Morettijem. Sin Janez (Giovanni) je bil rojen leta 1923. Slovenski jezik še kar dobro govori. Leta 1965 je z materjo obiskal njeno rojstno župnijo. Mati Jera je umrla pred tremi leti, stara 90 let.

ZA SODOBNE ŽENE IN DEKLETA

MODNI DODATKI LASTNE IZDELAVE

Vsako moderno dekle si želi ob začetku sezone dokupiti to in ono k svoji garderobi. Če je denarnica pretenka, pa si domiselno dekle umisli nekaj okusnih in cenениh modnih dodatkov, s katerimi poživiti to, kar že ima. Nekaj idej: staro torbico in star pas iz rjavega (ali drugačnega) semiša ali iz gladkega usnja lahko moderniziraš takole:

v trgovini z usnjenimi izdelki kupi nekaj ostankov usnja raznih barv, npr. košček ali nekaj koščkov zelenega, sinjega in rjavega usnja. Doma nariši na list pokrajino v velikosti prednje strani torbice: zelene hribe, modro nebo, malo na desni rjavo razvejano deblo s tremi zelenimi lisami za drevesno krošnjo. Potem izreži usnje in polagaj dele na sliko, dokler ti ne bo všeč. Potem nalepi to pokrajino z lepilom za usnje na prednjo stran torbice (če želiš, daš lahko obšiti rob slike pri čevljarju.) Potem izdelaj pomanjšano pokrajino še za pas ter jo nalepi na pas: ali obakraj zaponke ali pa na ovalen kos žimnatega blaga, ki si ga prej prišila na pas. V tem primeru boš pas morala zapenjati zadaj, če hočeš uveljaviti svoj izdelek, prišiti na prednji strani.

Tudi iz konzervne škatle lahko s škarjami za pločevino izdeláš obesek in zaponki za pas v modernem slogu. Izreži tri primerno velike ovale iz debelejše pločevinaste konzerve, nato robove in obe strani zgladi s steklenim papirjem. Kupi nekaj cenene barve za lepake (plakatna barva) ter poslikaj vse tri ovale s cvetličnim motivom, stilizirano pokrajino ali s fantazijsko risbo. Potem prevleci pobarvane ovalčke z brezbarvnim lakom ter napravi luknje, skozi katere napelješ potem usnjato vrstico ali kakšno drugo ceneno kovinsko ali pleteno vrstico. Tako dobiš obesek in pas v istem slogu.

PECIVO K ČAJU

Čudovito učinkujejo ob čaju zapečeni flancati v obliki metuljev, zvezd ipd. v velikosti oboda čajne skodelice. Potrebuješ modelček z ročajem, dobiš ga v večjih trgovinah z gospodinjstvi predmeti: je iz pločevine, zgoraj odprt, spodaj pa ugreznjen v poljubni obliki. Modelček pogrezneš v testo, da se napolni, z nožem odstraniš, kar visi čez rob, nato za nekaj sekund pomo-

čiš modelček s testom v vrelo olje, da zarumeni. Potem flancat streseš v skledo, pomočiš model znova v olje, da je vroč, zajameš spet testo ter ponoviš prejšnji postopek. Flancate še vroče potresi s sladkorno sipo. Testo za šest oseb: 125 g surovega masla ali margarine, 40 g sladkorja, zavojček vanil. sladkorja, naribana lupina cele limone, tri jajca, 125 g moke, 125 g Frumine Oetker, (ali navadne mehke bele moke), dve jedilni žlički pecilnega praška, četrta litra mleka. Testo potrebuje pol litra olja za cvrtje.

Postopek je ta: Maščobo (marg. ali sur. maslo) z dišavami in sladkorjem dobro vmešaj, počasi dodajaj cela jajca. Penasto stepi z metlico. Dodaj moko, Frumino in pecilni prašek, dobro premešaj. Počasi vlijaj v to maso mleko. Mešaj še dve minuti. Pusti stati testo deset minut in nato začni peči.

Spretna kuharica je s fanclji gotova v 40 minutah.

ZA GOSPE SREDNJIH LET

(in za tiste, ki imajo z njimi opraviti)

Tako je: ni dovolj, da je s tem, kar se ji obeta tam okoli petdesetih, seznanjena in na to pripravljena samo gospa zrelih let, marveč je še bolj važno, da ve vse to njena bližnja okolica. Navadno va ne velja ne eno ne

drugo in smo priča zagrenjenim in živčno razrvanim ženam sredi nestrpnih in nezadovoljnih družin. Morda bomo s tem kratkim kramljanjem malo nakazali pot iz stiske tako enim kot drugim.

Doba, v kateri je žensko telo sposobno spočenjati in roditi, traja približno petintrideset let. Notranji organi, ki služijo temu namenu, se v mladosti pripravljajo z dozorevanjem na svojo bodočo funkcijo, po tej dobi pa sposobnost organov, da bi še spočenjali, mine. Že vrsta let pred tem, okoli petdesetih let, pa začenja pojenjavati produkcija hormonov estrogenov in gestagenov v jajčnikih. Tako ti ne sprožijo več ovulacije, to je tvorbe zrelega jajčeca, vsak mesec, marveč vse redkeje. Možnost zanositve se razredči, (vendar vseeno do konca ni izključena. Marsikatera ženska prav v tej dobi lahko nepričakovano zanosi, čeprav redko donosi, ker nastanejo krvavitve). Produkcijo omenjenih hormonov vodijo hormoni v žlezi možganskega podveska. Obenem pa na to žlezo spet delujejo hormoni v jajčnikih, tako da začne šibkeje delovati. To zaviranje hormonskega delovanja deluje le tako dolgo, dokler jajčniki še delujejo, po tem pa možganska žleza spet normalno deluje. Toda prav v obdobju, ko še, bi lahko rekli, motita žlezi ena drugo in se medsebojno ovirata, nastopajo razne motnje. To tudi ni čudno, saj je žleza možganskega podveska matična centrala vsega hormonskega delovanja v telesu, in če nekaj ovira njeno delovanje, se upirajo vsi njeni podrejeni centri. To bitko ženski organizem čuti največ kot navale vročine, glavobol, pospešeno bitje srca, nespečnost, omotico, utrujenost, razdražljivost, depresijo. Velja pa pripomniti, da so težave precej odvisne od odnosa ženske do tega prehodnega obdobja, torej da so zelo čustveno pogojene in zelo odvisne tudi od odnosa okolice do ženske "v kritičnem obdobju". Če je torej ženska na to pripravljena in jemlje obdobje kot normalen prehod v zopetno vzpostavitev hormonskega ravnotežja in v novo "mladost", potem so v tem času za več ali manj zdravo žensko dovolj občasni obiski pri zdravniku. Ta bo predpisal dodatek estrogenov ali medikamente za dvig razpoloženja ali celo samo sredstvo za okrepitev. Domače okolje pa bo ženi "v krizi" nudilo razumevanje, poskrbelo bo za njeno

razbremenitev tu in tam, omogočilo ji bo ali jo celo prisililo k počitku ali izletu na koncu tedna — in k relaksu, sprostitvi kakšno urico dneva. Lepa knjiga, vezanje, s tem bo razbremenila napetost v sebi, družina pa bo poskrbela za primerno pohvalo in priznanje, ki bosta v času depresije več kot potrebna.

In če hočete dočakati zdravo in vedro zrelost, ne pozabite na polletne obiske pri ginekologu: pravočasno je treba preprečiti razne nevšečnosti, od polipov do začetnih rakov na prsni, jajčnikih in maternici. Pri internistu pa kontrolirati pritisk, krčne žile, krvni obtok. Tako oborožene boste dočakale veselo in čvrsto zrelost in ostale vitalne do poznih let. Če pomislimo na Heleno Rubinstein in Coco Chanel, ki sta ohranili prijetno ženskost tja do devdesetih, imate pred seboj res še lep košček življenja. Ljubite življenje, to je najboljši recept za menopavzo, naj-

boljše kozmetično sredstvo in najučinkovitejši hormonski preparat!

ROŽE V STANOVANJU

Ko prideš s šopkom v cvetličarno kupljenih ali na vrtu utrganih rož v stanovanje, najprej potrgaj s stebel večino listov, ker bi sicer odjedali vodo rožam. Nato odreži vsako steblo s škarjami, in sicer poševno; ta postopek s spodrezovanjem ponovite vsak dan. Rože zatem položite na hladnem in temnem prostoru za kako uro do tretjine stebela v vedro vode. Tako bodo oživele in ohranile svežino več dni.

Končno pride na vrsto izbira vaze. Živobarvne, posebno pa živo pisane odvrtačo oko od samih rož, zato so primernejše tiste z zamoklimi, ugaslimi barvami; najlepše so bele, lešnikove in sive barve. Če premoreš ježa (bodičast vložek za ikebano), služi

za vazo vsaka posoda, celo štirio-glata.

Rože ali druge cvetice začni razmeščati pri obodu, in sicer tiste z najkrajšim pecljem. Proti sredini pa nadaljuj s srednjimi in dolgimi stebli. Zelenje, tu in tam kakšna vejica, zelo povzdigne barvo. Nikar natrpati šopka, učinkovitejši bo izbran, okusno razmeščen sestav nekaj rož.

Ne razmeščaj cvetic različnih barv simetrično. Vedno naj ena od barv prevladuje. Učinkovite so tudi nenavadne kombinacije, npr. rumeno z vijoličastim, belo z rumenim, sinje z oranžnim, ali rdeče z rumenim. Zanimive so kompozicije v raznih odtenkih iste barve (rdeče, purpurno in roza; sinje, vijoličasto in modro; rumeno, oranžno in limonino rumeno).

Najbolj učinkovit je šopek, postavljen pred ogledalo. Prijetne in poceni pa so ikebane, kjer poljubno družijo vejice, cvetove, lubje, sadje itd.

Matin Jevnikar

SODOBNA SLOVENSKA ZAMEJSKA LITERATURA (nadaljevanje)

O sodobni slovenski zamejski literaturi sem začel poročati v Mladiki novembra 1967, torej pred štirimi leti. Za izhodišče sem vzel leto 1945, ker so se tedaj politične razmere v zamejstvu toliko spremenile, da so omogočile slovenskim ustvarjalcem razmah in uveljavitev tako v Italiji kot v Avstriji, obnovile in na novo so pognale revije, časopisi, založniška dejavnost, a tudi zasebna pobuda je doživela neverjetno podjetnost. Pregled pa sem razširil tudi na zdomstvo, ker je slovenska literatura enotna, naj nastaja tu ali tam. Tudi zdomstvo je doživelo leta 1945 nov razcvet, ker je tega leta več pesnikov, pisateljev in kulturnih delavcev odšlo v tujino, kjer so ustvarili nova središča slovenskega kulturnega življenja (Argentina, Avstralija), že obstoječa pa poživili (Združene države).

Ta prvi, skromni in informativni pregled sem v prejšnji številki zaključil. Da pa bo obsegal vsaj 25 let zamejskega in zdomskega kulturnega ustvarjanja, moram dopolniti še manjkajoča leta, ki so bila prav tako plodna na različnih področjih. Začel bom spet po vrsti in samo dopolnjeval že podani pregled.

T R S T

V Trstu se podoba, ki sem jo očrtal novembra 1967, bistveno ni spremenila. Revije so ostale iste, le izdajanje knjig je občutno upadlo.

Junija 1971 je začelo Založništvo tržaškega tiska izdajati mesečno revijo *Dan*. Namenjena je družinam in širši

javnosti, kakor stoji v Besedi na pot in v Uredniških zapisnikih 2. številke: »Vsekakor pa ponavljamo obljubo, ki smo jo zapisali v Besedi na pot: prizadevali si bomo, da bodo prispevki na naših straneh pisani čimbolj preprosto in da bodo obravnavali v prvi vrsti žive probleme naših krajih in ljudi, odkrivali njihove podobe, jih osvetljevali ali prikazovali v novi luči. To bo gotovo privlačno čtivo in tvorilo naj bi jedro našega mesečnika.« (št. 2, str. 3).

Revija po dveh številkah še ni mogla najti svoje prave podobe. Prva številka je bila po splošnem mnenju preveč načelna in politična, druga pa je že bolj razgibana, ker so uvedli nove rubrike, mnogovrstnejšo snov in lažje dostopno preprostejšim bralcem. Izrazitih leposlovnih sestavkov je seveda malo, ker revija ni leposlovna, prinaša pa kritike novih knjig in poročila z različnih področij kulturnega življenja. Revijo poživljajo številne ilustracije, ki dopolnjujejo tekste. Glavni urednik je pesnik Miroslav Košuta, v uredniškem odboru pa so predstavniki iz Trsta, Gorice in Beneške Slovenije.

Revija Zaliv je leta 1969 ustanovila v Trstu založbo *Kosovelova knjižnica*, »ki si je med drugim zastavila tudi to nalogo, da prikaže razvoj slovenske književnosti s tržaške perspektive«. Doslej je izdala tri knjige: *Odisej ob jamboru*; Srečko Kosovel v Trstu; Milko Škrab: *Uporna mladina*.

O *Odiseju ob jamboru* poročam pri Pahorju.

Srečko Kosovel v Trstu (1970) je zbornik, ki obsega tri eseje: Stano Kosovel: Srečko Kosovel med Ljubljano in Trstom, Boris Pahor: Srečko Kosovel v Trstu in Milko Bambič: Srečanja s Srečkom Kosovelom. V drugem delu je Kosovelov opis Trsta, predavanje o I. Prijatelju ter pet pisem domačim in prijatelju A. Černigoju. Knjiga lepo prikazuje vezi, ki so pesnika priklepale na Trst.

Milko Škrap: Uporna mladina (1971). To so v glavnem spomini na to, kako je avtor v letih 1920 do 1927 z ostalo slovensko mladino deloval proti raznarodovanju, največ v Mladinskem društvu pri Sv. Ivanu, a tudi drugod. Knjiga je napisana z veliko ljubeznijo in je važno, da je izšla, ker odkriva kos nekdanjega slovenskega življenja, o katerem je malo pisanih dokazov.

Društvo slovenskih izobražencev je izdalo dve knjigi razprav in predavanj iz Drage, kjer so že več let v začetku septembra študijski dnevi. *Draga 1968* (1969) in *Slovensko usodo krojimo vsi* (1971) za leti 1969 in 1970.

Slovenska prosvetna zveza je 1970 izdala obširen *Prosvetni zbornik 1868-1968*. Založništvo tržaškega tiska redno izdaja *Jadranski koledar*, letos je izdalo tudi *Ljudske pesmi Ivana Grbca*. Uredil jih je Pavle Merku. Omeniti je treba še obširno znanstveno delo dr. *Jakoba Ukmarja: Nauk o Božji materi ali Mariologija* (Goriška Mohorjeva družba 1969).

Radijski oder je 22. junija letos praznoval 25-letnico obstoja in delovanja na slovenski postaji Trst A. V tem razdobju je izvedel 9294 oddaj, ki so takole razdeljene: slovenska dramatika 857, italijanska dramatika v prevodih 746, svetovna dramatika 1139, mladinske radijske igre 1436, dramatisirani romani, novele in povesti, recitacije ljudskih in umetnih pesmi 5116. To so številke, katerih v svetovnem merilu najbrž ni preseгла nobena druga podobna ustanova. Opravil je torej neprecenljivo kulturno delo, ker je mnoga dramska dela prvič izvedel v slovenščini, nekatera pa so bila napisana nalašč zanj.

Ob 20-letnici je Radijski oder izdal obširno brošuro o svojem delu pod naslovom *20 let Radijskega odra* (Trst 1968).

Oktober 1971 je prenehala delovati v Trstu tiskarna *Graphis* (ul. Sv. Frančiška 20 — bivša tiskarna Edinosti). Njen ravnatelj in najemnik Jure Štavar je znal z uvidevnostjo in prijaznostjo pritegniti v tiskarno skoraj vse tržaške in tudi druge tiske in publikacije. Delo bo nadaljevala tiskarna Grafart (g. Stopar) v ul. Rossetti.

In sedaj pogledimo, kaj so novega ustvarili posamezni kulturni delavci.

BORIS PAHOR

Boris Pahor je v zadnjih letih izdal dve novi knjigi: *Odisej ob jamboru* (Trst 1969, razširjeni ponatis 1971) in *Skarabej v srcu* (Maribor 1970).

Odisej ob jamboru obsega "glose in polemične zapiske", ki so izšli v Zalivih, Dialogih, Kapljah ter Prostoru in času. Izbrani so naslednji: Glose '65, Tržaški zapiski, Neprazniške misli, O sodobnem slovenstvu, O slovenski suverenosti, O misteriozni samobitnosti, Slovenstvo danes, *Odisej ob jamboru*, Zvestoba narodni biti. Jedro knjige je posvečeno slovenski samobitnosti, slovenski suverenosti in sploh slovenskemu duhovnemu in gospodarskemu življenju. Pahor je prepričan, da je "narodno občestvo še zmeraj najbolj zlahatna domovina človeškega srca", in to bo ostalo tudi v prihodnosti. Uverjen je, da bo slovenski narod zaradi svoje preteklosti in vloge, ki jo je imel, "poklican, da drugim, še neizoblikovanim etničnim

skupnostim posreduje svoja dognanja in svoje izkušnje". Če pa hoče to doseči, mora imeti tako samobitnost, "ko narodni osebke tako formalno kakor stvarno v politiki in gospodarstvu suvereno ukrepa". To je važno tudi za narodne manjšine, ker "samo politično suveren narod lahko učinkovito skrbi za usodo odsekanih delov narodnega organizma". In še: "To so resnice, za katere sem se zavzel v polemčnih zapisih, zbranih v tej knjižici."

Pahor dobro pozna probleme narodnih manjšin, ker je član Mednarodnega združenja za obrambo ogroženih jezikov in kultur ter se redno udeležuje sestankov, razprav in o tem tudi veliko piše. Odisej ob jamboru je zbudil v Sloveniji vrsto ostrih zavrnitev in uradno prepoved, vendar je čas ublažil razpoloženje in mnogi njegovi nazori so se uveljavili.

Svoje nazore o narodnosti je Pahor jasno izpovedal v intervjuju v *Novem listu*, kjer je izjavil, da Slovenci nimamo smisla za stvarno usodo, ampak se predajamo odrešilnim idejam. Nadaljuje: "Mislim pa, da se bomo kljub vsem klavrnostim in zmešanim pojmom počasi vendarle povrnili k zdravemu mišljenju. Narodni čut nam bo pomagal, da se rešimo alienacije, o tem ni nobenega dvoma. Ne rečem, da nas bo rešil, ampak da bo pomagal pri reševanju." Človeka mora pri razvoju obdajati "toplina naklonjene skupnosti. Prav tako je za duševno zdravje potrebna tradicija. Zato uničevanje naroda nujno pomeni porajanje izkoreninjenecv in psihopatov, cinikov in kruhoborcev brez idealov. Seveda govorim o narodu kot plemeniti skupnosti..." (19. nov. 1970).

Pahorjevo idejno-politično in narodnostno delo je enakovredno pisateljskemu ustvarjanju in zavzema zadnja leta vedno več časa in prostora. To dokazuje med drugim tudi revija *Zaliv*, ki ji dajejo njegovi sestavki posebno težo in aktualnost.

Skarabej v srcu ima podnaslov *Ladijski dnevnik*, vendar ni samo opis poti, ki jo je leta 1960 napravil z jugoslovansko trgovsko ladjo ob dalmatinski obali na Ciper, v Sirijo in Egipt. V samoti sredi morja je napravil nekak obračun dosedanjega ustvarjanja, dopolnil ljudi, ki jih je že predstavil v svojih delih, poglobil in potrdil je svoje idejne in politične nazore — med potjo je pisal *Skarabeja v srcu*.

Tako je v knjigi najprej potopis, v katerem je kot s filmskim trakom posnel značilnejša mesta s človeškimi, socialnimi, arhitektonskimi in zgodovinskimi značilnostmi. Ta mesta v knjigi živijo, po njih se sprehajajo resnični ljudje, za katere se pisatelj bolj zanima kakor za muzeje in zakladnice faraonov. V muzeju pravi: "Prevzema me vse, kar je tkivo človeškega trajanja. Na miniaturni maketi osebe, preproste, brez olepšav, ki tkejo pri dolgih statvah. Majhno, zasenčeno dvorišče. Veslači v ozkem in dolgem čolnu. Pisano vezan pas. Zakaj prav te makete z veslači in obrtniki so mimo faraona ostale veljavne priče o večni podobi življenja, ki nas ganejo in potolažijo, da nismo sami. In kljub vsem draguljem, kljub nakitu in dragocenosti vseh vrst vendar samo posadke koničastih bark, samo te 'fotografije' preprostih ljudi povezujejo preteklost s prihodnostjo."

Izredno ostro oko ima za barve, ki se prelivajo v teh južnjaških mestih v taki množini kakor nikjer drugje. Barve hiš, pokrajine in tudi ljudje. Mešajo se rase in plemena, visoki in nizki, iz vseh pa kipi življenje.

Drugi krog *Skarabeja v srcu* napolnjujejo dekleta, ki so igrala v pisateljevem življenju pomembno vlogo. V

tem delu jih je oživil tako, da prevladujejo nad vsem drugim, istočasno jih je dopolnil in zaključil njihovo usodo. Prva je francoska bolničarka Arlette, ki mu je po prihodu iz nemškega taborišča vrnila ljubezen do življenja. Opisal jo je v romanu *Onkraj pekla so ljudje*. Druga je Nemka Agnes, ki jo je srečal, ko je bil še ves razbolel, ko so mu pred očmi še vedno goreli ognji nemških krematorijev. Zato je bil do nje krivičen kakor do Luciane v *Vili ob jezeru*. Tretja je Alma, na pol koroška Slovenka, zastopnica narodne manjšine kot pisatelj sam. Četrta je Živka, hči te zemlje, idealna žena, o kateri je zapisal: "Ženska je lahko dobra bližina, igrivost, vitko telo in razumen smehljaj, strast in moč. Poredkoma pa je vse obenem. Še bolj poredkoma je žena tragika, ki se je rešila v mehko dobroto in hudomušen smeh. In to je, kar bi hotel. To čudovito spojino nasprotstev." Pisatelj jo je posnel po svoji ženi in jo že opisal v *Mestu v zalivu*. Peta in zadnja je Nike, sopotnica na ladji, zaradi udarcev usode "okamenela Nioba".

Pet ženskih likov, popolnoma različnih, vendar pa so vsi prepričljivi, enkratni, ker se je pisatelj poglobil v njihovo bistvo, človečnost, ki jo je zadnja vojna tako kruto porušila.

Ob Živki je Pahor poustvaril Kras in Vipavsko dolino. V knjigo je presadil iz življenja ljudi, vinograde, rdečo kraško zemljo, Nanos, trgatve in druge običaje. Ta del knjige je klasičen, doživet, napisan s srčno prizadevnostjo in veliko umetniško silo.

Vse to pa je prepleteno z refleksijo, kulturno razgledanostjo, s citati tujih in domačih mislecev in pisateljev, s problematiko slovenstva, humanizma, krščanstva, socializma, kulture in umetnosti. Pisatelj se sproščeno in kompetentno sprehaja med temi sodobnimi problemi, rešuje jih s svojimi in tujimi pogledi in tu je ves Pahor, kakor ga poznamo že iz prejšnjih del in publicistike, marsikaj pa je tudi čisto novega. Tako govori o slovenski travmi, slovenskem "mamizmu", slovenskem značaju itd.

Oblikovni pristopi so mnogovrstni: pisatelj je uporabil potopis, dnevniške zapiske, črtice, eseje, sentence, razmišljanja itd. Vse to se preliva, da je delo sveže in zanimivo, a tudi jezikovno izdelano. Knjiga je dobila tržaško literarno nagrado Vstajenje za leto 1970.

(O Pahorju je napisal literarnokritični portret Jože Pogačnik v *Zalivu*, 1971, št. 430-431; o obeh omenjenih knjigah glej moje poročilo v *Literarnih vajah*: *Odisej ob jamboru*, 1969, letnik XXI., št. 1; *Skarabej v srcu*, 1971, letnik XXII., št. 6.)

ALOJZ REBULA

Kakor Pahor je tudi Rebula izdal v zadnjih letih dve leposlovni knjigi: *V Sibilinem vetru* (Ljubljana 1968) in *Gorje zelenemu drevesu* (Maribor 1971).

Vsebina najdaljšega Rebulovega romana *V Sibilinem vetru* (618 strani) je zajeta iz rimske zgodovine v 2. stoletju po Kr. in jo pripoveduje osvobojeni suženj Nemezijan. V neki krvavi noči so desetletnega Jaciga Marboda odpeljali v Rim in tu ga je lastnik poveljnik Furijski Apulej prekrstil v Nemezijana in klasično izobrazil. Postal je družabnik njegovega sina Marka Furijskega Laterana, skupaj sta študirala v Atenah, nato je stopil v vojsko proti Partom. Tu se je zapletel v zaroto proti cesarstvu, padel v roke tajni policiji, delal več let kot kaznjenev v bakrenih rudnikih na Sinajskem polotoku, pobegnil, postal profesor v Atenah, stopil spet v vojsko proti Kvadam, Noriskom in drugim narodom ob Donavi, prepisoval

dnevnik cesarja Marka Avrelija, nazadnje pa se umiril, se z ženo naselil nekje blizu Ljubljane in se posvetil pisateljevanju.

V te zunanje mejnike je Nemezijan zajel vse utripanje tedanje rimske države, ki je že preseгла zlato dobo in počasi ležala v vojaško diktaturo. Na znotraj je bila pomehkužena in pokvarjena, preko mej pa so vdiralas sveža plemena. Vera je bila v razsulu in so jo cesarji pozivljali z novimi kultmi, večina meščanov pa ni verjela v nobeno stvar, ampak se je prepuščala uživanju. Mlado krščanstvo je bilo na zmagovitem pohodu in ga vsa preganjanja niso mogla zatreti, in njem pa so se že javljale ločine in samostojna iskanja.

Da si je pisatelj izbral zgodovinsko snov, ga je vodila fantazijska svoboda, ki jo nudita oddaljeni čas in prostor! O tem je izjavil sam tržaškemu *Gospodarstvu* in še dodal: "Pri pisanju sem izhajal iz globokega prepričanja, da se v globini silnice, ki urejajo medčloveške odnose, niso v bistvu spremenile. Tudi politika je ostala to, kar je vedno bila, to je igra sil. Tudi rimska zunanja politika je v bistvu poznala vse variante modernih političnih sredstev od surovega nastopa s silo do premetenega taktiziranja." (10. jan. 1969). Podobno izjavo je podala tudi pisateljica Ilka Vaštetova na vprašanje, zakaj piše zgodovinske romane: "Vse resnice v sodobnosti pa ni mogoče povedati. Samo v preteklosti se lahko gibljem popolnoma svobodno."

Delo je torej zgodovinsko, vendar izrazito sodobno, saj je očitno, da izpoveduje pisatelj resnico današnjega sveta in razmer. Vzporednice z današnjim življenjem bi lahko potegnili z matematično natančnostjo: diktatura, zasedanje malih narodov, tajna policija, prisilno delo, preganjanje vere in oboževanje oblastnikov itd. Pisatelju je uspelo, da je ustvaril umetnino, ki prepričuje in privlači, romanu je znal vdihniti tisti čar, tisto magično silo, ki snov spreminja v umetnost. Nosivcem dejanja, ki jih je cela galerija, od sužnjev do cesarjev, je znal izklesati telesno in duševno življenje, da v vsej polnosti nastopajo pred bravčevimi očmi. Enako spretno se avtor suče v suženjski prikleti kakor v cesarski pisarni, enako prepričevalno se zna pogovarjati o kmečkem delu kakor reševati najtežja verska, filozofska in politična vprašanja.

Vse razmere in kraje sodoživlja Nemezijan, katerega dogodki premetavajo in mu usmerjajo življenjski tek. Istočasno pa se mora boriti še sam s seboj in s svojo razdvojeno duševnostjo. Rodil se je svoboden, padel je v sužnost, postal osvobojenec, vojak, zarotnik, kaznjenev, profesor, zaupnik cesarja Marka Avrelija, toda v bistvu je ostal Jacig, član nesvobodnega majhnega naroda. Kot zrel mož bi se bil rad vrnil domov, a so se razmere tako zasukale, da ga lastni ljudje niso več marali. Do dna je spoznal antično kulturo, čisto ljubezen in strastno erotiko, srečen zakon z zvesto Elektro, seznanil se je s krščansko vero in vse življenje iskal Boga, obstal pa pri nekakem "krstu želja". Čeprav ne more dospeti do zadnjih skrivnosti, je nakazal smisel življenja v razgovorih z Endimionom, ki "je vedel vse, bil je obveščen o vsem, zraven pa je kot čarovnik znal projicirati vse v nekakšen večnosten razpon. Kolikokrat mi je v njegovi topli sobi z razgledom na platane v drevoredu bilo, ko da slišim rasti naokrog travo zgodovine. Pri njem je vse raslo in zorelo v smisel. Ničesar ni vsiljeval: njegova nerazumljiva radost se je vsiljevala sama. Njegova vera mi je ostajala tuja, a od njega sem odhajal kakor od nikogar: potrjen v svojem

umahljivem prepričanju, da se spleča iskati in živeti — skoraj posvečen.«

Njegov zadnji namen je bil tako sodobno krščanski: »Saj končno tudi meni tako svoboda kakor domovina nista bili več kot sredstvo — cilj je bil samo eden, biti človek, biti človek, čimbolj...«

Zgradba romana je pretehtana, posamezni deli so harmonično izdelani, posamezni odlomki mojstrsko izrezljani do podrobnosti. Čutiti je globoko klasično izobrazbo in oster posluš za jezik, v katerem je Rebula pravi virtuoz, saj se pri njem preliva in poje kakor v redkokaterem

delu. Tako je delo po idejni globini in umetniški obdelavi edinstveno.

Roman V Sibilinem vetru je začel pisati Rebula leta 1961, torej takoj po *Senčnem plesu*, s katerim ima marsikaj skupnega, ali pa je celo njegovo nadaljevanje. V obeh romanih sta junaka klasično in filozofsko izobrazena, oba notranje razbolela in razdvojena, oba sinova majhnega in zatiranega naroda, oba iščeta smisel življenja in skozi dušo obeh se pretakajo miselni in čustveni konflikti nekdanjega in sodobnega človeka. Vendar pa je Nemezijan polnejši in duhovno bolj razgiban od tržaškega Kandorja.

(Dalje)

Vrtovi muz

Vladimir Kos:

Ljubezen in smrt

Pri Slovenski kulturni akciji v Buenos Airesu v Argentini je Vladimir Kos izdal novo pesniško zbirko z naslovom »Ljubezen in smrt. In še nekaj« ter s podnaslovom *Pesmi iz Daljnega Vzhoda*.

Kos je jezuit in misijonar na Japonskem, in sicer v tokijskem predmestju med cunjarji, največjimi siromaki, istočasno je profesor za angleščino in filozofijo znanosti na katoliški univerzi v Tokiu. Leta 1960 je izdal zbirko »Dober večer, Tokio«, ki je izšla v Tokiu na papirju različnih barv, pokrajina je japonska, med izvornimi pesmimi so potreseni citati in pesmi domačih in svetovnih pesnikov in mislecev, kar vse daje knjigi eksotičnost in svojstveno težo.

Nova zbirka »Ljubezen in Smrt. In še nekaj« je vsa zajeta iz japonskega življenja. Pisatelj se je tako vrasel v novo domovino, da je po svetopisemskih besedah postal »eden izmed njih«. To čutimo iz vsake pesmi, ker ne ljubi samo svojih novih sodržavljanov, ampak tudi japonsko zemljo, njeno zgodovino in narodne običaje. V pesmih je toliko japonske preteklosti, sedanjosti in pokrajine, da je moral prav pri vsaki pesmi na koncu razložiti razne besede, običaje in imena, da jih moremo razumeti. Teh opomb je 26 strani za 32 pesmi. Že

opombe same odpirajo široko okno v japonsko življenje.

Kos je razdelil zbirko v pet ciklov, ki obsegajo naslednje motive: poletne, jesenske, pozimske, pomladne in pomestne. Cikle je ločil tudi s krajšimi pesmimi japonskih pesnikov, nekaj podobnega kot v prejšnji zbirki.

V uvodni pesmi pravi: »Rad bi dvignil mrak / na pragu srca, / a zdaj vidim, / da voljnost luči umika se v misli... / Takrat je pot zašla med magnolije.« Magnolija je na Japonskem pogosto drevo in cvete v maju s cveti vijoličaste barve. Tako naj bi bila tudi barva teh pesmi vijoličasta. Še eno programsko izjavo najdemo v pesmi na strani 47: ko ga je argentinski urednik prosil za antologijo pesmi, mu je odvrnil, da je ne zmore: »Sram me je, dragi gospod. / Da nisem duše razdal, / le košček razglajene duše / v vsako pesem do duše. / v vsako pesem do duše. / Ali razumete dež v bombažnem čevlčku? / Moje srce nekako blodi / v ta vihar z ugaslo leščerbo.«

Vsebina Kosovih pesmi je težko oprijemljiva. Gre za občutja, slike, vtise, življenje. Samo narava se ni nič spremenila, nič ni »postalo gorše od prvih dni delitve / v prst in v prostor angelov.« Še so grobovi ob hišah, mladi pari pošiljajo ostarele starše v hiralnice, ker hočejo živeti samostojno in bogateti. Nagasaki kristjani so enako revni kakor v času sv. Frančiška Ksaverija, ki je prinesel na Japonsko vero. V gobavskem naselju Muroyama slepi gobavci vodijo slepe gobavce na sprehod pod drevesa. Mladim vrtovom po vojni obogatelih Japoncev manjka občutek izbrane otožnosti, ki sameva po starih vrtovih. Pred šintoističnimi svetišči stoje deske v spomin pomembnim dogodkom in ljudem. Stari leseni mostovi so rahlo usločeni; če so ob njih vreli, prižigajo ponoči papirnate svetilke v kažipot.

Zbirka je prepletana z japonskimi običaji skozi vse leto, s prazniki riža, novega leta, s praznikom mrtvih, s porokami, vrstijo se veselje in žalost, zabave in trpljenje, vedno na ozadju hribovite pokrajine. In cvetje vseh barv: češenj, ciklam, magnolij, trobentic, čajevcev, krizantem, oranževcev in drugih eksotičnih drevov in cvetic. Pogosto divjajo tajfuni, hiše so na kmetih zaradi potresov lesene, Tokio pa ima deset milijonov prebivavcev, stolpnice in nebotičnike, promet se razvija pod zemljo, na njej in na »cestah rekordne brzine«, ki so zgrajene na betonskih mostiščih.

Pesnik je pogosto sam, žalosten, zapuščen, utrujen, celo mrtvega očeta je lahko od daleč pozdravil le z japonskim pozdravom slovesa: »Sayonara«. Nikoli ni obupan, ker ima svojo trdno smer v življenju.

Jezik je pesniško izbran, oblika je navadno svobodna. Knjiga je po svoji vsebini novost v slovenski literaturi. Posebno poglavje so tudi ilustracije, ki jih je narisala akademska slikarka Bara Remec. Vseh je 20 in se čudovito ujemajo z vsebino.

Martin Jevnikar

gledališče

Prva premiera Slovenskega gledališča v Trstu

Spet je pred vrati nova gledališka sezona in z njo nove polemike. Bo letošnji repertoar bolj zadovoljil heterogeno domače občinstvo od lanskega? Bo privabljal nove ljubitelje teatra — ali izgubljal celo stare? Ali bo hotel biti za vsako ceno avantgarden — ali pa raje nam bližji, izmenjaje klasičen, sodoben, družbeno an-

Prvi koncert v novi sezoni

Sobota, 23. oktobra, je bil za GM pomemben datum, ker je s tem dnevom odprla svojo novo koncertno sezono in obenem pričela prvi koncertni abonma. Občinstvo se je vabilu GM odzvalo v razveseljivem številu. Precej je bilo tudi mladine, čeprav bi je bilo lahko več.

Novo sezono je odprl orkester Glasbene Maticice s solistom Cirilom Škerjancem. Drugače bi tudi ne smelo biti, ker je prav naloga orkestra G. M., da odpre novo stran v zgodovini njene dejavnosti. Spored se je pričel z Viozzijevo skladbo »Quattro momenti« za godalni orkester. Ta izbira se nam je zdela primerna, ker je avtor Tržačan in je torej pričela koncert domača skladba; bila je pa tudi kratka in lahko dojemljiva. S tem se je publika začela uvajati v atmosfero. Orkester je lepo podal posamezne glasbene misli, škoda le, da sta izzvenela dva nepotrebna »piz-zicata«. V naslednjem Vivaldijevem koncertu za godalni orkester in čelo, se nam je predstavil znani violončelist Ciril Škerjanec, docent za violončelo na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Uspeh, ki ga žanje doma in v tujini je popolnoma upravičen. Pokazal je izredno tehniko in smisel za muziciranje. Imeli smo ga priliko občudovati že lani ob nastopu Slovenskega Tria, toda tam niso moge priti do izraza vse njegove sposobnosti.

Po odmoru je prišel na vrsto Haydnov koncert za čelo in godalni orkester, ki je bil najlepši del sporeda; tako orkester kot solist sta ga podala brezhibno. Ciril Škerjanec je tu še enkrat in še bolje pokazal vse svoje sposobnosti, ki ga uvrščajo med pristne umetnike. Ob koncu izvajanja je publika njega in orkester nagradila z zasluženim in dolgotrajnim ploskanjem. Dirigiral je prof. Oskar Kjuder.

Koncertni večer je zaključil orkester G. M., ki je zaigral Mozartov Divertimento števil. 11 (k 251) v D-duru. V izvedbi je tempo tu pa tam uhajal, lepo pa je izstopal solo oboe. Publika je s ploskanjem ponovno izrazila svoje priznanje in odobravo-

(dalje na 3. strani platnic)

gažiran! Bo uglašen na prave strune, na publiko, iz katere je zrasel in za katero je pravzaprav tu? — Ali pa bo priložnostno znešen, namenjen sondiranju tal? Bo vplival konstruktivno ali destrutivno na ustvarjanje gledališkega okusa in kulture pri nas? Bomo čutili SG kot čedalje bolj naše — ali pa bomo na račun velikosvetske megalomanije pričla rasti nekega alieniranega tujka v zamejski gledališki tradiciji? Bomo navdušeno postajali abonenti — ali bomo izbirali le predstave, od katerih bomo pričakovali kaj več...

Te in takšne misli se mi utrinjajo, ko odhajam s prve premiere v letošnji sezoni in ko prebiram obetajoče vodilne misli prof. Tavčarja Josipa v Gledališkem listu. In čutim, da dvomi kljub vsemu ostajajo. Bobni v noči na začetku sezone so le zabobnali v precej hladno ozračje. To le ni Brecht na svojem višku in to le ni kruh, ki smo ga tukaj lačni. V spominu mi bo ostal bolj kot spomin na nekaj igralskih kreacij in na »orkestralno« režijo in turobno sceno Mileta Koruna.

To, čemur pravimo igralska kreacija, je uspelo v največji meri le trem igralcem, s čimer pa ni rečeno, da so se njihovi liki tudi docela vključili v Brechtov svet in v njegov čas. Ob njih treh so se ostali igralski liki pretopili v vigran kolektiv in oblikovali nekakšen antično usodnoten zbor. In zbor je ustvarjal čas in prostor za dramo človeške in družbene stiske glavnih akterjev te že delno družbeno angažirane Brechtove drame-komedije. Nasproti tej orkestralno zamišljeni, izenačeni igri, v kateri je bila fikcija in teatroskost izdelana do detajlov, pa stoje izrazitejši, individualno izrisane, igralsko vitalne kreacije treh izmed glavnih akterjev drame. Te vloge se vsaka zase izmikajo osrednji zamisli in osnovnemu tonu celotne uprizoritve ter postavljajo gledalca pred danes še posebej perečo gledališko dilemo: ali je prvi ustvarjalec predstave režiser ali igralec, (pri čemer je mišljeno po Severjevo: igralec - kreator.) Naša publika se še nagiblje k temu, da uživa predvsem nad uspešnimi in prepričljivimi igralskimi poustvaritvami in še ne čuti in ne ceni režiserjeve prisotnosti. Pa tudi med sladokusci in poznavalci ni malo takih, ki bi za enkratni užitek ob eni sami odlični igralski stvaritvi dali cekin. (Z menoj vred).

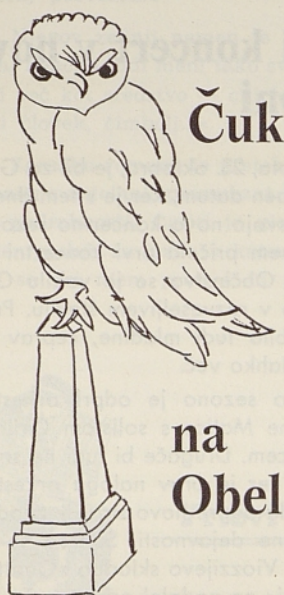
Ob takšnem in podobnem razmiš-

ljanju se torej vprašam (na rob že razgreti polemiki, ali je bil Petje res klovnski, Bogatec v svoji vlogi polbebast): ali ni bil Petjetov oče Balicke, tudi če ni spominjal na trdega, zapetega Nemca tam po prvi svetovni vojni, ampak prej na okretnega Francoza, le izjemna igralska stvaritev, ujeta od prve do zadnje minute v meje osebnosti, kakršno si je igralec zamislil? Ni bil virtuozen v najneznatnejšem gibu in v tem neponovljiv, (ob tem je namig na Charlota zanj kvečjemu poklon)? Skratka, igralska upodobitev, ki ostaja v nas, tudi ko so druge že zbledele, teatrosko prepričljiv, čeprav je izstopal iz kolektivne igre. Ali torej ne smemo pustiti igralcu, da kreira po svoje? Tako ga etiketiramo s klovnom. Podobno velja za mladega Livija Bogatca, ki se je za naše kritike pregrešil s tem, da je svoj lik vzel presno in ga z vsem svojim mladostnim žarom in igralsko zavzetostjo poduhovil mimo Brechta. Zakaj ne bi znali ceniti te zavzetosti in, priznajmo, tega dokaza igralskega žara in ne nazadnje talenta, čeprav je v svoji doslednosti postal tog in malce utrujajoč. Raje to kot rutinska teatralnost ali klišejsko ponavljanje samega sebe, kot bi veljalo za marsikoga drugega! Od zagretosti za stvar namreč vodi pot naprej in navzgor, medtem ko tam ne vodi nikamor.

Tretji, ki je vreden omembe, čeprav nosilec stranske vloge, je Joško Lukeš v vlogi časnikarja. Igralec, ki zmeraj znova s svojo domiselnostjo v odkrivanju skritih odtenkov malega človeka preseneča in dokazuje umetniški dar s kančkom duhovnosti ter neizčrpno igralsko fantazijo. Te lastnosti ima v ženskem delu ansambla v večji meri predvsem Bogdana Bratuževa, ki pa jo je tu zavirala podreditve kolektivni igri. Lidija Kozlovičeva je v vlogi Anne, katera ne dopušča kdovekakšnih razsežnosti, dala dobršno mero ženskosti, to pa je bilo tudi vse. Tudi režiser najbrž v tem liku ni videl kaj več kot to. Stane Starešinič je svojemu Murku dodal nekaj zanosa in tako med nekoliko mlačni »chor« vnesel nekaj kolorita.

Režija in scena sta bili v istih rokah, kar je nemalo prispevalo k orkestralnemu zlitju vseh odrskih oz. gledaliških elementov. Poudarjena in duhovita skopost scene, skoraj plesno preračunano gibanje igralskega kolektiva, poudarjanja teatrskega sur-

(dalje na 3. strani platnic)

Čuk

na
Obelisku

BOBEN POJE BAMBRBAM...

BOBNI V NOČI. (Pravzaprav sò-di,) pa še prazni povrh.) Bambrbam, če je to uvod v sezono, kaj bo šele sledilo!

Mogoče bo tudi Verčeva luna škilila preveč v slogu Men-a ali ABC-ja? Kdo bo takrat mašil ušesa, če ne bo režiserja Koruna, da bi si umislil boben za preglasitev spotakljivih odlomkov!

Pa saj bo Verčeva luna morda zdrava in okrogla in ne bo škilila kot Marisa Mell, marveč kot okroglolična punčara.

Bambrbam, bobni v ušesih pa ne utihnejo! Po tem po programu pridejo iz Ljubljane nekakšni rogonosci spotakljivega Jovanoviča. Kdove če ne bo treba tedaj najeti beat ansambla s krepko »baterijo«, da bo že v foyerju oglušil naše bobniče za vse, kar jih čaka. Bambrbam, to bi bilo kar preveč za eno sezono za našo publiko (od rosnih deklic do orutenih Samatorčank, od šentjakobskih Marijinih družbenic do našega delavca, ki še verjame v poslanstvo kulture). En boben prenesiš, a bobnane skozi vso sezono, — nak!

Bambrbam, ameriške enodejanke bodo morda ob spremljavi violine in jih bomo prenesli. In če bo tudi takrat zabambrbamtilo?

Bam, bam, in za konec še en bambrbam! To bo Hiengov Osvajalec, cvetober sodobne vednosti s področja ljubljanskega frajerskega izrazoslovja, v izobrazbo in poduk bodrim Slovincem za mejo. Tedaj, dragi tržaški rojaki, bomo obesili pred Kulturni dom kar rdečo svetilko za kažipot, da si prihranimo stroške za trebensko godbo, ki bi bila edina zmožna preglasiti nekatera mesta v drami, ki bi jih Čuk (drami je sledil po ljubljanski televiziji) prav nerad slišal vdrugo.

Bambrbam, pojte enkrat kam drugam, mi smo siti vedno tega, od kioskov in kino dvoran do gledališča. Ali je kdo vprašal publiko, če je žejna od premiere do premiere zmeraj iste župe?

Da ne boste kmalu bobnali praznemu Kulturnemu domu.

**PROTEST SLOVENSkih ŠOLNIKOV
V RIM**

Podpisani habilitirani šolniki, včlanjeni v Sindikat slovenskih šolnikov, izprašani v skladu z vsemi zakoni o habilitacijah, izdanimi v te svrhe od Ministrstva za šolstvo v Rimu, odločno protestiramo, da bi prišli v stalež stalnih profesorjev! Želimo še enkrat vložiti vse kolkovane papirje, vse prošnje in vsa potrdila ter še enkrat opraviti vse izpite, po možnosti še težje od že opravljenih. Vse to zahtevamo zaradi solidarnosti s predsednikom našega sindikata, ki je našo blago naklonjenost vnaprej uganil! Zato je prehitel naše želje ter že pred tednom dni vložil preko poslanca Škerka vlogo v tem smislu na Ministrstvo za šolstvo v Rim. Jasno je, da mu ob tej nadvse človekoljubni gesti želimo izraziti vso podporo in ljubezen, ker bomo po njegovem ljubeznivem posegu, opravljenem brez naše vednosti, zgubili breme stalnosti in bomo smeli znova osvežiti svoje znanje na novih habilitacijah. Podpisani se na tem mestu toplo zahvaljujemo gospodu predsedniku, da nam je tako omogočil, da se v vlogi študentov, ki se pilijo za izpite, znova pomladimo, posebno tisti, ki imamo za seboj že 30 ali 40 let službe.

Če pade glava, pade vse. Če je padel predsednik, padimo vsi!

Sledijo podpisi po abecednem redu.

SPOROČILO VSEM NOSEČNICAM

Agencija Štorklja je poslala posebno depešo iz Rima, z željo, da Čuk poskrbi za potrebno publiciteto:

VSE NOSEČNICE STOP STOLETJA STE HODILE V RIM DO NADALJNEGA ŠTORKLJE PREUSMERJENE V OSTIO STOP RIM ZASEDEN Z JATAMI PLEŠASTIH BRADATIH IN SIVOLASIH ČUDNIH PTIČEV STOP DOKLER NE POTEČE VSEM NJIHOV ČAS STOP IN DOKLER ZA VSE NE PRIDE NJIHOVA URA IN NE PORODE DETETA KONKURZA STOP POTUJTE V OSTIO. TAKOJ PO OPRAVLJENEM MNOŽIČNEM PORODU SE ZNOVA PREUSMERITE V RIM TER IZPRAZNITE OSTIO STOP ODSLEJ BO OSTIA REZERVIRANA ZA BRADATE, PLEŠASTE IN SIVOLASE PROFESORJE STOP, DA BODO LAHKO TJA USMERJALI IZRAZE SVOJEGA NEZADOVOLJSTVA, KER SE JIH JE RIM SPOMNIL ŠELE TIK PRED »PENZIJO« STOP. RAJE ŠTORKLJA KOT PROFESOR STOP.

ODLIKOVANJE ČUKA

Tam na sončnem Goriškem že ves povojni čas živi, kmetuje in ravnateljuje gospod, ki mu je ime dr. Michael (nadang.) Carrubini. Ta gospod se ne pusti vplivati od nikogar, niti od lastnega ugleda! Tako se je na primer nedavno zgodilo — oј habilitacije! — da je kot član izpitne komisije vrgel profesorja, ki mu je kot ravnatelj dvanajst let zaporedoma prisodil on, Carrubini, oceno OTTIMO.

Naštejmo: OTTIMO, OTTIMO, OTTIMO, OTTIMO, OTTIMO, OTTIMO, OTTIMO, OTTIMO, OTTIMO, OTTIMO, OTTIMO.

Zato se je Čuk odločil, da imenovanemu gospodu da posebno odlikovanje: oceno OTTIMO s plaketo iz sveže repe, obložene z majaronom in količniki (koeficienti).

Odlikovanje mu je bilo že izročeno na intimni slovesnosti v gostilni Kralj na Betajnovi. Fantje z Oslavja so zapeli pesem Po gorah (beri: Gorici) grmi, se bliska....

debata pa naj bi potem poglobila to vprašanje.

DRUGE PROSVETNE PRIREDITVE

O nekaterih kulturnih dogodkih poročamo v zaglavju Vrtovi muz. Tu pa bi še omenili stalne sobotne sestanke Slovenskega kulturnega kluba, ki so vsako soboto ob 19. uri. Od predavanj, filmskih večerov, družabnih večerov in drugega ostaja resno prizadevanje ohraniti družabnost med slovensko mladino, krepitev slovenske skupnosti pri mladini na tem ozemlju in poglobljanje v resno problematiko. Med najvažnejšimi dogodki je bil obisk pisatelja Borisa Pahorja in njegovo predavanje o filozofu Fischerju.

Opozoriti moramo še na to, da se pevski zbori na Goriškem pripravljajo na svojo Cecilijanko, tržaški pa na skupni nastop v Kulturnem domu.

Kakor lansko leto bodo tudi letos predavanja v Marijinem domu, v ulici Risorta iz verske problematike.

TA ŠTEVILKA

je dvojna. Tisk je prevzela nova slovenska tiskarna Graphart in že v zvezi s tem prenosom je nastalo nekaj zamude. A novo tiskarno vodijo mladi in prožni delavci in upamo, da bomo v naprej lahko redno in točno izhajali.

Ko se bližamo koncu leta, mislimo na naš 16. letnik. Vabimo vse naše čitatelje in naročnike, da nam pošljejo svoje predloge in želje za novi letnik. Hvaležni bomo za vsak pametni in nov nasvet, ki ga bomo izvedli, če bomo le mogli.

PRVA PREMIERA SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA V TRSTU

realizma in fikcije, vse je z rahlo živčno (recimo malce histerično) noto ustvarjalo tisti dražeči, hrupni tip predstave, ki tako prija današnji intelektualistični teatrski eliti, širšo publiko pa pušča nekoliko osuplo,

brez katarze in precej hladno. Posebno pri nas v Trstu ali v Gorici, kjer manjka daljše kontinuirane teatrske tradicije in kjer ena sama gledališka hiša z ansamblom skoraj brez živega priliva mora združevati vse, od ljudskega teatra do klasičnega in eksperimentalnega gledališča. Da pri tem pogosto zaškriplje, ni čudno. Da je publika precej ostro odklonila uprizoritev dokaj znanega dela, ki je prišlo izpod rok verziranega režiserja, (ta je vložil v režijo ves svoj razvejani talent), in da je tudi kritika sprejela uprizoritev dokaj hladno, to nikakor ni nerazumljivo. Kvečjemu dokazuje, da vodstvo gledališča le še ni ujelo utripa svoje publike in da ni izpolnilo njenih pričakovanj. Ali da je nekeje v vodstvu kdo, ki istoveti svoj osebni okus za določen žanr z Okusom nasploh, kar pa nikakor ni nujno isto. Vsaj kot izbor prve premiere na začetku sezone mladi Brecht (iz dobe, ko njegov odnos do družbe in njegova idejna usmeritev še nista bili izčiščeni), ni bil preveč odlična šahovska poteza. Upajmo, da bomo ob koncu sezone lahko umaknili nekaj današnjih trditev...

Potem so tu še songi, ki naj bi jih bil zložil A. Vodopivec, pa smo v njih našli dobre stare nemške šlagerje... Pa še kaj o prevodu. Ker nimamo pri roki originala, lahko le ugibamo, da je prevajalec Trekman pri določenih izrazih najbrž segel niže kot Brecht. Za kak del telesa lahko namreč prevedeš tujo besedo z zadnjico ali z ritjo, pa tudi prostitutka lahko ostane pocestnica ali vsaj vlačuga, ne da bi moral poseči prevajalec prav po k... Stvar okusa pač. Mislilim, da bi velik del publike dobil dovolj pouličnega kolorita in tovrstne folklore tudi ob manj sočnem prevodu. Končno nismo dolžni požreti z našega odra prav vsega.

Zora Tavčar

PRVI KONCERT V NOVI SEZONI

nje. Glasbena Matica je torej svojo sezono dobro pričela in, sodeč po programu, se bo njena dejavnost in prirejanje kvalitetnih koncertov uspešno nadaljevalo.

Ada Markon

razstave

Radenka v galeriji Barisi

V teh dneh razstavlja v umetnostni galeriji Barisi (ul. Rossetti 9) slovenska umetnica Radenka (Birsca).

Rodila se je v Vipavski dolini, sedaj pa živi in deluje v Trstu. V prijetnem pogovoru z umetnico sem zvedel, da je začela razstavljanje pred tremi leti v neki skupinski razstavi. Ob tej priložnosti je bil njen stil naiven in tematika raznolična (marine, cvetje...). Iskala je še predmet, s katerim bi ublažila svojo strast in hrepenenje po poeziji. Našla ga je v kraških jesenskih pokrajinah. Rumeno-rdeče listje prevladuje na večini slik. Tu pa tam moli iz gostega grmičevja kmečka hišica. Nebo je nenavadno jasno, rožnate barve in se na obzorju kromatično objema z drevesnimi vrhovi. Radenka preliva v nežne barve vso svojo žensko rahlost. Na teh slikah je upodobila vso poezijo jeseni s postimpresionističnim stilom. Očarana od te poezije, se morda ne zaveda, da so jesenski dnevi večkrat deževni in da se sinje nebo nemudoma spremeni v temno grožnjo.

Vendar Radenkina duša ni tako pesimistična, njen Kras je pač tak in njegovo prisotnost na razstavi lahko celo okusimo v črni kapljici domačega terana, ki ga iznajdljiva Radenka ponudi svojim obiskovalcem!

Walter Jerebica

MLADIKO lahko kupite

- v knjigarni Fortunato
- v Tržaški knjigarni
- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja

NA OPČINAH:

- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja

V DOLINI:

- pri šolskih sestrah

V GORICI:

- v Katoliški knjigarni

Za dobro voljo

Sodnik: »Imam dokaz, da je bil obtoženec res pijan, ko ste ga našli sredi ceste?«

Priča: »Imam. Hotel je skupaj zviti belo črto na asfaltu.«

Sodnik: »Toda, gospa, nekaj vam je vendar moralo ugajati pri vašem možu, da ste se z njim poročili.«

»Mi je, mi je, a sem ga že davno potrošila.«

Deček v tramvaju ves čas vleče smrkelj pod streho. Stara gospa, ki sedi poleg njega, tega ne more več prenašati in mu reče:

»Imaš robec?«

»Imam,« odvrne dostojanstveno fantek, a ga nikomur ne posodim.«

»Torej Peterček, mi lahko računamo na prste, na računalo in na kaj še?«

»Na prijatelje.«

Neki upokojenec je sredi noči zaslišal šum v sobi:

»Kdo je?«

»Tat.«

»Kaj hočete?«

»Kaj, denar!«

»Trenutek! Bom vstal še jaz in prižgal luč. Ga bova iskala skupaj.«

Prijatelj sta v zaupnem razgovoru. Eden pravi:

»Veš, da sem se z ženo kregal vso noč. Mož ima vendar svoje dostojanstvo, ne? No, zjutraj se je vrgla na kolena pred menoj.«

»In kaj ti je rekla?«

»Pridi ven izpod postelje, nesrečnejž!«

Neki turist je obiskal Sveto deželo. Prišel je k Tiberijskemu jezeru in vprašal čolnarja, koliko hoče, če ga prepelje preko jezera. Ta mu je povedal zelo visoko številko, češ, da je čez to jezero Kristus prehodil

»Prav rad verjamem,« je vzkliknil turist, »saj mu pri takih cenah ni ostalo drugega!«

Neka zakonska dvojica je prejela dva listka za opero v Scali in zraven listek: 'Uganite, kdo vama to pošilja!' Ugibala sta in ugibala kdo njunih prijateljev je bil tako ljubezniv, končno pa sta se morala odpraviti k predstavi.

Ko sta se vrnila, je bila hiša izropana. Na mizi pa listek: 'Zdaj vesta, kdo je bil'.

Janez: »Mojduš, kakšna blondinka! Kaj misliš, da bi imel kaj sreče, a?«

Tone: »Poskusi — in mi potem povej, ker je moja žena.«

Zdravnik: »Če hočete ozdraveti morate nehati piti vino!«

Pacijent: »Kako pa naj to napravim?«

»Zdravnik: Kadar vas mika, da bi izpraznili kozarec, izpijte eno oranžado!«

Pacijent: »Nemogoče, gospod doktor! Štirideset oranžad na dan nika kcr ne bi prenesel.«

TVRDKA

Kerže

USTANOVljena LETA 1896

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1
TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla, itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči klasične in moderne oblike.

R I M - Slovenski

„HOTEL BLEd“

ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S. Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783

Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami

tiskarna

graphart

trst, rossetti 14

Ta številka je bila zaključena 10. novembra.

CENA 200.- LIR